

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ÖĞRENCİLERİN MÜZİKSEL KİMLİKLERİNİN
OLUŞMASINDA 2018 ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ HEDEF VE UYGULAMA ETKİNLİKLERİNİN
ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERT KESKE

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz KÜÇÜKÖNCÜ

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÖĞRENCİLERİN MÜZİKSEL KİMLİKLERİNİN
OLUŞMASINDA 2018 ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ HEDEF VE UYGULAMA ETKİNLİKLERİNİN
ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERT KESKE

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz KÜÇÜKÖNCÜ

ÇANAKKALE– 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Mert Keske tarafından Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz Küçüköncü yönetiminde hazırlanan ve 02/05/2023 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Öğrencilerin Müziksel Kimliklerinin Oluşmasında 2018 Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Hedef ve Uygulama Etkinliklerinin Etkileri**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz Küçüköncü
(Danışman)
Prof. Dr. Begüm Aytemur
Dr. Öğr. Üyesi Aydın Atalay

Tez No : 10543137

Tez Savunma Tarihi : 02/05/2023

.....
Enstitü Müdürü

.././20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Mert KESKE

07/01/2023

TEŞEKKÜR

Bu tezin var olmasında, çalıőmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen, saygı değer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz KÜÇÜKÖNCÜ'ye teşekkür ederim. Uzman görüşü, geniş tecrübesi ve oldukça yoğun bir tempoya sahip olmasına rağmen bana her an vakit ayırıp fikir ve düşüncelerini paylaşayan Prof. Dr. Begüm AYTEMUR'a teşekkür ediyorum.

Çalıőmam süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana yardımcı olmaya çalıőan annem Aynur Keske ve babam Levent Keske'ye; gerek akademik gerekse maveni desteğiyle hep yanımda olan abim Yiğit Keske'ye sonsuz teşekkür ediyorum. Son olarak lise yıllarımdan beri yanımda olan arkadaşım Mert amcı'ya teşekkür ediyorum.

Mert KESKE
anakkale, Nisan 2023

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN MÜZİKSEL KİMLİKLERİNİN OLUŞMASINDA 2018 ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ HEDEF VE UYGULAMA ETKİNLİKLERİNİN ETKİLERİ

Mert KESKE

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz Küçüköncü

20/01/2023, 77

Bu araştırmada, müzik öğretmenlerinin 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programı çerçevesinde, öğrencilerin müziksel kimliklerinin oluşmasındaki temel etkenleri incelenmiştir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomonoloji) deseniyle yapılmıştır. Bu araştırmada fenomen müziksel kimlik kavramıdır. Araştırmanın çalışma grubunu araştırmaya katılmayı kabul eden (n=26) ortaokul müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda, demografik sorulardan sonra açık ve kapalı uçlu sorular, katılımcılara yöneltilmiştir. Elde edilen veriler, tematik analiz ve içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Veriler, temalar ve bu temalara bağlı alt kategorilere ayrılarak şekillerle desteklenerek sunulmuştur. Araştırmada, ortaokullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin müziksel kimlik kavramı üzerine görüşlerinin, 2018 müzik dersi öğretim programının içerdiği müziksel kimlik öğelerinin, öğretmenlerin müziksel kimlik öğelerini hangi yöntemlerle aktardıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır; müziksel kimlik kavramı gelişimi üzerine önerilerde bulunulmuştur.

Bulgulardan hareketle ortaokul müzik öğretmenleri, müziksel kimliği her şeyden öte içsel bir kavram olarak tanımladıkları görülmüştür. Çoğu öğretmen, müziksel kimliğin oluşumunu bireysellikten öte sosyokültürel etkenlerle açıklamıştır. Bu durum, müziksel

kimlik kavramının tanımı ile oluşumuna etki eden faktörlerin birbirine benzemek zorunda olmadığı sonucunu doğurmuştur. Aynı zamanda öğretmenler, 2018 müzik dersi öğretim programının kazanımlarını, yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, müziksel kimlik, müzik eğitimi, öğretim programı

ABSTRACT

THE EFFECTS OF THE 2018 MIDDLE SCHOOL MUSIC LESSON TEACHING PROGRAM OBJECTIVE AND APPLICATION ACTIVITIES ON THE FORMATION OF STUDENTS' MUSICAL IDENTITY

Mert KESKE

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Fine Arts Education Department, Music Teacher Training Department

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz Küçüköncü

20/01/2023, 77

In this research, the main factors of music teachers in the formation of students' musical identities were examined within the framework of the 2018 secondary school music curriculum.

The research was carried out with the phenomenology pattern, which is one of the qualitative research methods. In this research, the phenomenon is the concept of musical identity. The study group of the research consists of secondary school music teachers who agreed to participate in the research (n=26). A semi-structured interview form was used as a data collection tool. After the demographic questions, open and closed-ended questions were asked to the participants in the interview form. The data obtained were analyzed by thematic analysis and content analysis methods. The data were presented by dividing the themes and sub-categories related to these themes and supporting them with figures. In the research, the opinions of music teachers working in secondary schools on the concept of musical identity, the musical identity elements included in the 2018 music lesson curriculum, it was aimed to determine the methods by which teachers convey musical identity elements and to determine; Suggestions were made on the development of the concept of musical identity.

Based on the findings, it was seen that secondary school music teachers defined musical identity as an internal concept above all else. Most teachers explained the formation of musical identity with sociocultural factors rather than individuality. This situation has led to the conclusion that the definition of the concept of musical identity and the factors affecting its formation do not have to be similar to each other. At the same time, the teachers stated that they found the achievements of the 2018 music lesson curriculum to be sufficient.

Keywords: Identity, Musical identity, music education, curriculum

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	2
1.1.1 Problem Cümlesi.....	3
1.1.2 Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Tanımlar.....	5

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Kimlik Kavramı.....	6
2.2. Müziksel Kimlik	8
2.2.1 Müziksel Kimliğin Oluşma ve Gelişme Paradigmaları.....	10
2.3. Müziksel Kimlik Kavramı Çerçevesinde 2018 Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programı.....	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1.	Araştırmanın Modeli	24
3.2.	Çalışma Grubu.....	24
	3.2.1. Katılımcıların Profili.....	25
3.3.	Veri Toplama aracının Geliştirilmesi.....	26
	3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	27
3.4.	Verilerin Toplanması.....	27
3.5.	Verilerin Analizi.....	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1.	Müziksel Kimlik Kavramına Yönelik Görüşler.....	28
	4.1.1 Bireysel Farklılık Faktörü Teması.....	29
	4.1.2.Sosyokültürel Çevre Faktörü Teması.....	30
	4.1.3. Eğitim Faktörü Teması.....	32
4.2.	Müziksel Kimliğin Oluşmasını Sağlayan Etken ve Faktörler.....	34
	4.2.1. Sosyokültürel Çevre Etkeni Teması.....	34
	4.2.2. Bireysel Farklılık Etkeni Teması.....	36
	4.2.3. Eğitim Etkeni Teması.....	37
4.3.	Öğrencilerin Müziksel Kimlik Gelişiminde Öğretmenin Etkisi.....	39
4.4.	Hedef Davranışların Gerçekleşme Durumu.....	41
	4.4.1. Öğrenci Yönü Teması.....	41
	4.4.2. Öğretmen Yönü Teması.....	43
	4.4.3. Sosyokültürel Yönü Teması.....	44
4.5.	Müziksel Kimlik Gelişiminde 2018 Müzik Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Yeterliliğine İlişkin Görüşler.....	46
4.6.	Müziksel Kimlik Gelişiminde Müzik Ders Kitaplarının Etkisine İlişkin Görüşler.....	47
4.7.	Öğretmenlerin Çalıştığı Okullarda Müzik Sınıfının Bulunma Durumu.....	47
4.8.	Öğretmenlerin Çalıştığı Okullarda Yer Alan Müzik Sınıfının Özelliklerini Yeterli Bulma Durumu.....	48
4.9.	Müzik Sınıfındaki Araç- Gereç ve Materyaller.....	49
4.10	Müzik Sınıfında Sahip Olunan Enstrümanlar.....	49
4.11	Müziksel Kimlik Gelişimi İçin Yararlanılan Metot, Yöntem ve Yaklaşımlar...	50

4.12	Öğretim Sürecinin Başındaki Müziksel Kimlik Durumu.....	54
	4.12.1.Öğrenciyi Tanıma Teması.....	54
	4.12.2.Soru Cevap Yöntemi Teması.....	55
4.13.	Öğretim Sürecinde Müziksel Kimliğin Takibi.....	57
4.14.	Öğretim Süreci Sonundaki Müziksel Kimlik Değişimini Belirleme Durumu...	60
4.15.	Müziksel Kimlik Değişimlerinin Dikkate Alınma Düzeyi.....	62
4.16.	Müziksel Kimlik Gelişimi Hakkında Fikirler.....	63
	4.16.1. Eğitimsel Teması.....	64
	4.16.2. Bireysel Teması.....	66
	4.16.3. Sosyal Teması.....	67

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.	Sonuç ve Tartışma.....	69
5.2.	Öneriler.....	72
	KAYNAKÇA	73
	EKLER	I
	EK I GÖRÜŞME FORMU.....	I
	EK II ÖZGEÇMİŞ.....	VII
	EK III ETİK KURUL ONAYI.....	VIII

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
AYSE	Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlikleri

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Görüşmeye Katılan Müzik Öğretmenlerinin Eğitim Durumu Dağılımları	25
Tablo 2	Görüşmeye Katılan Müzik Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Mezun Oldukları Okul Türü Dağılımı	25
Tablo 3	Görüşmeye Katılan Müzik Öğretmenlerinin Tecrübe ve Cinsiyete Göre Dağılım Profili	26
Tablo 4	2018 Müzik Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Yeterliğine Ait Görüşlerin Dağılımı	46
Tablo 5	Müziksel Kimliğin Oluşma ve Gelişmesine İlişkin Kazanımların Elde Edilme Durumu	47
Tablo 6	Müzik Sınıfının Bulunma Durumu	48
Tablo 7	Müzik Sınıfının Özelliklerini Yeterli Bulma Durumu	48
Tablo 8	Müzik Sınıfındaki Araç, Gereç Ve Materyallerin Durumu	49
Tablo 9	Öğretmenlerin Müzik Ortamlarında Sahip Oldukları Çalgıların Dağılım Tablosu	50
Tablo 10	Müziksel Kimlik Değişimlerinin Dikkate Alınma Düzeyine İlişkin Dağılımı	63

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Müziksel Kimlik Kavramına Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	28
Şekil 2	Müziksel Kimlik Kavramına Ait Kod Haritası	33
Şekil 3	Müziksel Kimliğin Oluşmasını Sağlayan Etken Ve Faktörlere Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	34
Şekil 4	Müziksel Kimliğin Oluşmasını Sağlayan Etkenlere Ait Kod Haritası	38
Şekil 5	Müziksel Kimlik Gelişiminde Öğretmenin Etkisine Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	39
Şekil 6	Hedef Davranışların Gerçekleşme Durumuna Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	41
Şekil 7	Hedef Davranışların Gerçekleşme Durumuna Ait Kod Haritası	45
Şekil 8	Yararlanılan Metot, Yöntem ve Yaklaşımlara Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	51
Şekil 9	Yararlanılan Metot, Yöntem ve Yaklaşımlara Ait Kod Haritası	53
Şekil 10	Müziksel Kimliği Anlama Durumuna Yönelik Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	54
Şekil 11	Müziksel Kimliği Anlama Duruma Ait Kod Haritası	56
Şekil 12	Müziksel Kimlik Gelişimi Belirleme ve Takibine Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	57
Şekil 13	Müziksel Kimlik Gelişimi Belirleme ve Takibine Ait Kod Haritası	59
Şekil 14	Süreç Sonundaki Müziksel Kimlik Değişimlerini Belirleme Durumuna Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	60
Şekil 15	Süreç Sonundaki Müziksel Kimlik Değişimlerini Belirleme Durumuna Ait Kod Haritası	62
Şekil 16	Müziksel Kimlik Gelişimi Hakkında Fikirlerle Ait Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli	64

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Müzik, insanlık tarihi boyunca iç içe olduğumuz bir kültürel ürün/sanat dalıdır. Müzik, toplumda yer edinebilmek için önemli bir araç olarak kullanılabilir. Geçmişten günümüze her toplum, müziğin temel tüketiliş biçimlerinden dinleme, seslendirme veya üretmeyi kullanarak müzik yapmış veya yapmaya çalışmıştır. Sağır ve Öztürk (2015) müziğin tüketilme biçimlerinin bireyin kimlik olarak kendini tanımlaması ile ilişkili olduğunu söylemiş ve Poder ve Kiilu (2015) araştırmalarında, müziğin birincil işlevlerinden birinin, bireyin kimlik duygusunu oluşturmak ve geliştirmek olduğunu vurgulamıştır. Eğitim bilimlerinde bireysel farklılıklar olarak yerini bulan kimlik kavramı, Aşkın (2010) tarafından özellik ve nitelik belirtisi olarak tanımlanmış ve bu belirtileri gösteren kimliklerin her şeyden önce farklılıkları da ortaya koyduğunu belirtmiştir. Bu farklılıklar, bir toplumun kültürü hakkında ipuçları verebilir. Çüçen (2005) tarafından kültür toplumun tüm bireylerinin ortaklaşa oluşturdukları ve kabul ettikleri kurum ve değerler olarak tanımlanmış ve Arslantaş (2008) tarafından da kültür konusunun kişilik ve kimlik kavramları ile iç içe olduğunu dile getirilmiştir. Mora (2008) kültürel kimliği, ortak tarihe ve geleceğe yönelik birliktelik olarak açıklamaktadır. Bu durumda, kimlik ve kişiliğin, kültürle yakından ilişkili olduğunu, gelişim ve değişim süreçleri içerisinde birbirlerini etkilediklerini söylenebilir.

Erikson (1968) kimliğin; grup kimliği, mesleki kimlik, ulusal kimlik, kültürel kimlik, cinsel kimlik gibi statülerin bir bileşimi olduğunu söylemektedir. Kültürel kimlik statüsünün önemli alt alanlarından birisi müziksel kimliktir. Ulusların sahip olduğu kültürel kimlikleri, toplumun içinde yaşayan bireylerin müziksel kimliklerini etkileyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Müziksel kimlik, bireysel kimlikte olduğu gibi bir özellik ve nitelik belirtisi olarak tanımlanabilir. Her toplumun ortak geliştirdiği kültürü, o toplumun veya ulusun insanını etkilemekte ve bu kültürel gelişim süreci her toplumda farklı aşama ve süreçlerden geçmektedir. Mora, (2008) Ulusal kimliği, devletin yönetiminde, belirli coğrafya sınırları içinde yaşayan tüm bireylerin ortaklaşa yaşadıkları, hissettikleri tarihsel/kültürel kimlik (bizlik) duygusu olarak tanımlamıştır.

Bir sanat dalı olarak müzik, toplumların kültürel farklılıklarını en yoğun hissedebildiğimiz, en popüler kültürel ürünlerden biridir. Kabataş (2017: 17) sanatın, bireysel üretim biçimi ve dili olmasına karşın gerek tüketimi gerekse insanlarda yarattığı değişim ve dönüşüm nedeniyle toplumsal niteliğe sahip olduğunu ve müziğin ise diğer sanatlar içerisinde toplumsal bağları en güçlü olan sanat olduğu vurgusunu yapmaktadır. Araştırmada, müziksel kimliğin gelişmesinde, 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programının kazanımları ve uygulama etkinlerinin durumu incelenecektir.

1.1. Problem Durumu

Her türden insanı etkileme gücüne sahip bir sanat olan müziğin, insanların kimlikleri üzerinde sahip olduğu etki oldukça önemlidir. Geçmişten günümüze savaş zamanlarında insanlara güç, hastalıkla boğuşanlara umut verebilen müzik, bireylerin duygu durumlarını değiştirebildiği gibi kimliklerini de etkilemektedir. Bu etki, tarihsel süreçte ve günümüz dünyasında özellikle küçük yaşlarda fakat genelde her bireyde kolaylıkla görülmektedir. Çünkü insanlar, hayatlarının her anında çeşitli ortam, olay ve durumlarda, çevrelerde her türden müziğe maruz kalarak olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenmektedirler. Her yaştan bireyin kimliği isteyerek ya da istem dışı dinledikleri her müzikle şekillenmektedir.

Estetik bir kaygı güdülmeden yaratılan birçok eser, müzik endüstrisi ve şu anki teknoloji sayesinde milyonlarca insana anında ulaşmaktadır. Bu durum müziksel kimlikleri gelişme aşamasında olan, müzik türlerinin farkında olmayan birçok öğrenci için ileride müziksel kimlik sorununa sebep olacak bir sonuç doğurabilir. Bu noktada öğretim programları ve öğretmenler devreye girmekte ve öğrencilere müziksel kimlik gelişimi çerçevesinde birtakım bilgiler, seslendirmeler ve dinletiler ile ileride doğabilecek birçok soruna engel olmaya çalışmalıdırlar. Öğretim programları, müzik öğretmenlerine bir rehber niteliğindedir; planlı ve programlı bir şekilde müziksel kimlik kapsamında hangi konuların, hangi sırayla ve ne kadar derin işlenmesi gerektiği yazmaktadır ve programın amaç/hedef, hedef davranış/kazanımları öğretmenler tarafından doğru şekilde uygulandığı taktirde, öğrenciler, müziksel kimlik gelişimlerini doğru şekilde sürdürebilirler. Müzik öğretmenlerinin, müzik dersi öğretim programlarını okuyup anlamaları ve doğru biçimde uygulamaları oldukça önemlidir çünkü öğretmenin kendi anlayış ve yeterliğine göre

yapılan bir dersin öğrencilerin müziksel kimliklerine bir katkısı olmayacağı gibi üstüne zararlar da doğurabilir.

Müzik öğretmenlerinin yaklaşımıyla, öğrencilerin müziksel kimliklerinin oluşmasındaki temel etkenlerin 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programı çerçevesinde incelendiği bu çalışmada bir bütün olarak müziksel kimlik kavramı incelenecektir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Öğrencilerin müziksel kimlik kavramı gelişimi üzerine, müzik öğretmenlerinin yaklaşımları ve 2018 müzik dersi öğretim programının içeriği nasıldır?

1.1.2. Alt Problemler

Ortaokullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin;

1. Müziksel kimlik kavramı hakkında bilgileri ne düzeydedir?
2. Müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörler hakkında görüşleri nelerdir?
3. Öğrencilerin müziksel kimlikleri üzerindeki etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?
4. 2018 müzik dersi öğretim programında yer alan hedef davranışların gerçekleşmesi ve programdaki kazanımların yeterliğine yönelik görüşleri nelerdir?
5. Müziksel kimlik gelişiminde müzik ders kitaplarının etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Müzik sınıflarında sahip oldukları özellikler ve bu özelliklerin yeterli olup olmadığına dair görüşleri nelerdir?
7. Müziksel kimlik kavramının gelişiminde ders içi ve ders dışı etkinliklerinin katkısı üzerine görüşleri nelerdir?
8. Müziksel kimlik kavramının gelişiminde derslerde kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri nelerdir?
9. Öğretim süreci boyunca, öğrencilerin müziksel kimlik durumlarını belirleme, takip etme ve süreç içindeki değişimlerini belirleme ile ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ortaokullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin müziksel kimlik kavramı üzerine görüşlerinin belirlenmesi, 2018 müzik dersi öğretim programının içerdiği müziksel kimlik öğelerinin belirlenmesi ve öğretmenlerin müziksel kimlik öğelerini hangi yöntemlerle aktardıklarını incelemek ve müziksel kimlik kavramı gelişimi üzerine önerilerde bulunmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüz teknolojisi, müziği daha önceki yıllardan çok farklı bir yere taşımıştır. Her insanın elinde bulunan veya kolayca ulaşabileceği araçlarla müzik dinleme, çalma, söyleme veya üretmesi beraberinde birçok sorunu da ortaya çıkarmıştır. Sayısız enstrümanın, müzik türünün veya dinleme aracının bulunması insanlarda kimlik karmaşası yaratmaya başlamıştır. Artık kişi dinlediği bir müziği neden dinlediğini veya dinlediği türün hangi tür olduğunu söylemeyecek noktaya gelmiştir. Bu noktada yapılması gereken genç nesilleri eğitip sağlıklı, nitelikli ve düzenli bir müziksel kimlik gelişimine sahip olmalarını sağlamaktır. Bu araştırmanın önemi, ortaokul müzik öğretmenlerinin müziksel kimlik gelişimi üzerine görüşlerinin 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programı çerçevesinde değerlendirilmesi ve gerekli çözüm önerilerini sağlamasıdır.

Bu araştırma, aynı zamanda, ortaokul müzik öğretmenlerinin müziksel kimlik kavramı ve 2018 müzik dersi programı hakkındaki bilgi ve görüşlerinin belirlenerek öğrencilere, olumsuz etkilerden arınarak nasıl en iyi şekilde müziksel kimlik kazandırılabilirliğinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışma;

- Kullanılacak olan veri toplama aracının araştırma kapsamına uygun olduğu,
- Çalışma grubunun gerçek, samimi ve içten cevaplar verdiği,

varsayımlarına dayanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve devlet orta okullarında görev yapmakta olan ve ulaşılabilen 26 müzik öğretmeni ile sınırlıdır. Araştırmada toplanan veriler, katılımcı öğretmenleri verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: “Geniş anlamıyla eğitim “bilinçli, amaçlı ve istendik bir kültürlenme, kültürlenme ve kültürleşme sürecidir” (Uçan, 2018: 1).

Müzik Eğitimi: “Yalın ve özlü anlamıyla müzik eğitimi, “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir” (Uçan, 2018: 2).

Öğretim Programı: Herhangi bir örgün yetiştirme çabasında yetişmek isteyenlere kazandırılması düşünülen bilgi, beceri ve tutumları belirten bir yazılı belge. (Öncül, 2000: 865)

Amaç/Hedef: “Genel olarak amaçlanan, ardından koşulan ya da ulaşmak istenen sonuç ya da son” (Öncül, 2000: 41).

Kimlik: Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kimlik Kavramı

Kimlik, sosyal bir varlık olan insan için oldukça önemli bir kavramdır. Kimliğin, bir topluluk içinde hem kendimizi hem de başkalarını anlamada hayati rolü bulunmaktadır. Güvenç (1994) kimliği, varlığın kendi kendini tanımlaması şeklinde açıklamıştır. Bir bireyin kendisi hakkındaki eleştiri, görüş ya da ilgileri onun kimliğine işaret edebilmektedir. Kimliğin, insanın kendini tanımlaması için elzem bir olgu olduğunu söyleyen Işıktak ve Tanar (2015) bireyin toplumsallaşmasının, kendini araması ve neye ait olduğunu sorgulaması, varlık sebebini anlamaya yarayan doğal bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığını dile getirmiştir.

Erikson'ın (1968) psikososyal kişilik gelişimi teorisine göre ise kimlik, insanların kişisel deneyimlerini yorumlamak ve hayatlarının anlamı, amacı ve yönü hakkında müzakere etmek için kullandıkları referans çerçevesi olarak hizmet eder. Kimlik, insanların amaç arayışlarına bir cevap olmuş, topluluk içinde insanların kendi farklarını ortaya koymasına imkân vermiş ve toplulukta yer edinilmesine yardımcı olmaktadır. Yine Erikson (1968) kimlik oluşum sürecini açıklarken bilinç ve bilinç-dışı mekanizmalar toplamı olduğunu dile getirmiştir.

Erikson, kimlik kuramında cinsiyet, etnik, millet, kültür, politika gibi kimlik elementlerinin (kategorilerinin) aralarında olan etkileşimine ve bireylerin özgün olarak bu elementlere atadığı değere vurgu yapmıştır. Atak (2011) ise kimliğin; ego kimliği, öz kimlik, kişisel kimlik, grup kimliği, etnik kimlik, cinsel kimlik, ulusal kimlik gibi bağlam içinde kullanılabilen bir kavram olduğunu ve bu kavramların hepsinin, temelde bireyin kimlik duygusunun değişik yönlerini oluşturduğunu söylemektedir. Alan yazında yer alan araştırmalarda, kimliğin içerik durumuna göre farklılıklar göstererek şekillendiği ve kategorilere ayrıldığı görülmektedir. Mora (2008) kimlik oluşumunda bireylerin; din, ırk, sınıf, etnik köken, cinsiyet ve milliyet özelliklerini paylaştıklarını belirtmektedir.

Abdurrezzak (2018) bireyin sahip olduğu kimliği çevreleyen bir kimlik olgusuna dikkat çekerek kimliği, bireysel (kişisel) ve toplumsal (sosyal) olarak ikiye ayırıp bireysel kimliğe sahip kişinin toplumda verilen görev ve sorumlulukları yerine getirmek için farklı bir kimliğe daha ihtiyaç duyduğunu söylemektedir. Toplumsal bir kimlik edinebilmek için öncelikle bireysel kimliğin oluşmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Erikson (1968) ise, bireyin sosyal alanla iletişimi sonucunda, sosyal kimliğini kazandığını söylemektedir. Yani bireyi toplumun diğer fertlerinden ayıran tüm özelliklerine bireysel kimlik denebilir.

Erikson'ın kuramından bu yana; aile, sosyokültürel çevre ve kimlik ilişkisinde, bireyin yaşadığı ve yetiştiiği ortam, aile ve kültürün kimlik gelişimini etkileyen önemli değişkenler olduğunu gösteren çalışmalar oldukça fazladır. Grotevant'ın süreç modeli, Bosma ve Kunnan'ın mikro süreçler modeli, Arnett'in beliren yetişkinlik kuramı bunlara örnek olarak verilebilir (Atak, 2011).

Woodward (1997: 9) kimliklerin “farklılıkların işaretlenmesi” yoluyla oluşturulduğunu söyler. Farklılıkların hem simgesel temsil sistemleri hem de toplumsal dışlama biçimleri aracılığıyla gerçekteştiğini ve kimliğin, farklılığın karşısında olmadığını aksine ona bağlı olduğunu savunur. Literatürün, genellikle bireysel farklılıkların önemine vurgu yaptığı, bu nedenle kimlik gelişimi paradigmalarından ilkinin bireysel kimlik gelişimi olması gerektiği görülmektedir. Aynı zamanda Woodward kimliklerin, kültürler içinde üretildiğini, tüketildiğini ve düzenlendiğini de belirtmektedir.

Eğer kültür bir grubun üyesi olarak nasıl davrandığımız ise, o zaman kimlik kelimesi, kendimiz hakkında ne düşündüğümüz, çevremizdeki diğer insanlar hakkında nasıl düşündüğümüz ve başkalarının bizim hakkımızda ne düşündüğünü hayal etmemiz, “*Kimlik*” ile ilgilidir. Kimlik, insan olarak kim olduğumuzu “*düzeltebilmek*” veya “*anlayabilmek*” anlamına gelir. Kimlik kültür yoluyla ifade edilebilir. (Kidd ve Teagle, 2012: 7).

Kültür, Güvenç (2021) tarafından, yapılan her şeyi içine alan karmaşık bir varlık alanı olarak tanımlanmıştır. Her toplum zaman içinde kendi kültürlerini oluşturur ve var olan kültürleri, o toplumun içinde yaşayan insanlara bir kimlik kazandırmaktadır. Erikson (1968) çocukların başarılı bir kimlik gelişimi için sosyal hayatlarında etkin olmalarının

önemini vurgulamaktadır. Hargreaves vd. (2002) bireyin müzikle ilk karşılaştığı yer olan ailenin (yakın çevre), çocuğun kimlik ve aidiyetinin oluşumunda hayati öneme sahip olmasının, müzikal kimliğin oluşumundaki etkisini de göstermekte olduğunu söylemiştir. Bu durumda, kimlik gelişiminin ikinci paradigması olarak sosyokültürel çevre düşünülebilir.

Güvenç (2021) kültürü, toplumun üyesi olarak kişilerin yaşamları boyunca, eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümü olarak görmüş ve bu sebeple eğitimin kurallar, yasalar ve ilkelere uygun olmasının zorunluluğundan bahsetmiştir. Eğitim, Erikson'un kimlik kuramında geçen başarılı kimlik yaklaşımı için de gerekli görülerek, sosyal çevreyi sağlaması bakımından önemi vurgulanmıştır. Buradan eğitim, kimlik gelişiminde üçüncü paradigma olarak ele alınabilir.

Her toplumun sahip olduğu bireysel çeşitlilik, bir başka toplumla aynı olmayacağı için toplumların zaman içinde oluşturacakları kültürler de elbette farklılık gösterecektir. İkel veya çağdaş, eski ya da yeni, sanat başlığı altında toplanan tüm kültürel etkinlikler, ürünler, geçen onca yıla rağmen gerek küçük gerekse büyük değişikliklerle hala toplumumuzun bir parçasıdır ve görünen o ki bizden çok sonra da parçası olmaya devam edecektir. Bunu toplumlarda en kolay ve popüler haliyle müzikte görebiliriz. Küçüköncü (1990) ilkel toplumların, dini törenlerde müzik yaparken dini duygularının etkisiyle dönerek ve sıçrayarak birtakım hareketlerle dans ettiklerini ve bunları bulunan duvar resimlerinden görebildiğimizi söylemektedir. Çevrelerin kapsadığı her olgunun, çocuğun gelişiminde etkili olduğu dile getiren Küçüköncü ve Aytemur (2020), sosyokültürel çevrenin bir ürünü olan müziğin çocuk gelişiminde çok önemli bir yer tuttuğunu vurgulamaktadır. Bu durumda, müziğin uzun zamandır insanlara bir kimlik kazandırmada *araç* olarak kullanıldığı söylenebilir.

2.2. Müziksel Kimlik

Müziğin, insan hayatının vazgeçilmez, öznel bir olgusu olarak günümüze kadar çeşitli kaynaklarda, çeşitli kişiler tarafından ve çok değişik yönlerden tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Uçan (2018) birçok tanımın ortak noktasına göre müziğin tanımını şöyle yapmıştır:

“Müzik, bugüne kadar çok çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Bu tanımların birçoğunda yer alan temel noktaları birleştiren bir yaklaşıma göre müzik, duygu düşünce, tasarım ve izlenimleri, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş (örüntülenmiş) seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür” (Uçan, 2018: 6).

Rickard ve Chin (2017) müziğin, kim olduğumuzu tanımlamaya yardımcı olup olmadığı ile alakalı olduğunu; müziksel kimliğin, sadece müzisyen olmakla bir ilgisinin bulunmadığını belirtmiştir. Bir birey, müzikle ilgili bir kariyer düşünmüyor olsa da müzik, kimliğinin büyük bir parçası olabilir çünkü müzik herkes tarafından yapılabilir bir sanat dalıdır. En başta iyi bir müzik dinleyiciliği, sonrasında müzik kullanıcılığı, müziksel seçicilik, müziksel algılama, müziksel tercihler en önemli müziksel davranış biçimleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sağır ve Öztürk (2015: 151) müziğin, “sosyokültürel yapıya dayalı bir sosyal davranışın sonucunda yaratıldığını” söylemektedir. Poder ve Kiilu (2015) ise bireyin kimlik duygusunu inşa etme ve geliştirmenin, müziğin temel işlevlerinden biri olduğunu ve müzikal kimlik kavramının, birey ile müzik arasındaki yaygın ve çeşitli etkileşimlere bakabilmeye imkân verdiğini dile getirmektedir. “Bireyin doğum öncesi oluşma evresinde “dolaylı” olarak kurulmaya başlayan insan-müzik ilişkisi, doğumdan sonra “doğrudan ilişki” biçimine dönüşür ve gittikçe çeşitlenip zenginleşerek, güçlenip gelişerek insanın yaşamı boyunca sürer gider” (Uçan, 2018: 9). Yapılan çalışmalar, “anne karnındaki bebeklerin (fetüs), yoğunluk ve frekans gibi bazı akustik özellikleri ayırt edebildiklerini” (Lecanuet vd. 1995’ten akt. Küçüköncü ve Aytemur, 2020 :76) göstermektedir. “Bebeklerin (fetüs) ilk olarak 19. Haftada 100 Hz frekansa tepki verdikleri, %96’sının 27. Haftadan itibaren 250 Hz ve 500 Hz frekanslarına tepki vermeye başladıkları, 29. ve 31. haftadan itibaren 1000 Hz ve 35. Haftadan itibaren de 3000 Hz frekanslarını net olarak duydukları” (Hepper vd. 1994’ten akt. Küçüköncü ve Aytemur, 2020: 76) deneylerle elde edilmiştir.

İnsan-müzik ilişkisi, temelinde müziksel kimliği belirleyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır ve her insanın müzikle olan ilişkisi aynı düzeyde olmayacağı için bu ilişki durumu bireysel farklılık olarak görülmektedir. Müzik ile ilgili her türlü iletişim ve etkileşim, müziksel kimliği etkilemektedir. Larson’a (1995) göre müzik, aynı kafa yapısına sahip akranlar arasında önemli bir kimlik aracı olarak tanımlanmaktadır.

Kalafat (2012) müzik ve kimlik etrafında oluşan meselelerin kökeninde kültürün yer aldığını, çünkü kültürün kimliği belirleyen önemli bir unsur olduğunu belirtmektedir. İlgili literatürde, kimliğin etkilendiği alanlardan biri olan *kültür kavramı* açıklanırken kültürel kimlik teriminin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Mora (2008) kültürel kimlik fikrinin, öznelerin kimlik anlayışını belirlemede kullanılan özelliklerden (din, cinsiyet milliyet vs.) ortaya çıktığını dile getirmektedir. Jensen ve diğerleri (2011) müziksel kimliği de kapsayan kültürel kimlik kavramını, kişinin “kendisini tanımladığı” kültürler arasında yaptığı seçimler olarak belirtmektedir. Özmenteş (2010) ise, müziksel kimlik kavramının, bir kişinin, kendisinde bulunan müziksel niteliklere atfen geliştirdiği algılar toplamı olarak tanımlanabileceğini söylemektedir.

Müziksel kimliği *bireysel* ve *sosyal* olmak üzere iki boyutta incelemek mümkündür. Bireysel anlamda müziksel kimlik, sosyal çevrenin de etkisinde, çoğunlukla bireyin sahip olduğu kimlik özelliklerine bağlı, sürekli gelişen bir kavramken sosyal anlamda, zaman içinde, toplumla birlikte oluşup gelişen toplumun kültürel çeşitliliğidir. Şenel (2014) müzik seçiminde bireysel ve sosyal kimliğin önemini yadsınamaz olduğunu vurgulamıştır. Bu kavramlar görüldüğü gibi birbirlerinden çok ayrı değildir. Bireyler, var olan toplumsal kimliklerden arınıp, özgün bir kimlik yaratma çabası içinde bireysel farklılıklarını ortaya koymaktadırlar. Bilgin ve Oksal (2012) kimliği, sosyal ve kişisel kimlik olarak iki boyutta ele almaktadır. Sosyal kimliği ise kültürel, ulusal, etnik veya yöresel kimlikler olarak sınıflandırmışlardır.

2.2.1. Müziksel Kimliğin Oluşma ve Gelişme Paradigmaları

Kültürel kimliğin alt kategorisi olan müziksel kimlik; bireyin sahip olduğu ve hayatı boyunca üstünde taşıyacağı kimliğinin bir bölümüdür. Müziksel kimlik, belirli faktörlere bağlı olarak bireyin hayatında önemli etkiler yaratabilmektedir. Yapılan literatür taramasından elde edilen sonuçlara göre bu faktörler; bireysel farklılıklar, sosyokültürel çevre ve eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu üç unsur, müziksel kimliğin oluşum ve gelişim sürecinde birbirleriyle oldukça etkileşim içindedir.

Bireysel Farklılıklar

Her bireyin öğrenme biçimi, hızı ve öğrendiklerini uygulamaya dökmesi farklılıklar gösterebilmektedir. Öğrenmeye ilişkin bireysel farklılıklar bazen belli bir nedene (örn., engel tanısı, yetersiz yaşantı ya da olumsuz yaşam koşulları gibi) bağlı olabilirken bazen de herhangi bir nedene bağlı olmayabilir (Diken ve Batu, 2015: 2). MEB (2018) bireylerin hem başkaları hem de kendi içindeki özellikleri ile farklı olduğunu ve bu farkların çevresel, kalımsal ve kültürel faktörlerden kaynaklandığını söylemiştir. Bunlara örnek olarak; ebeveynlerin müzikle ilgilenmesi, genetik yatkınlık veya o toplumun müziksel kimliği verilebilir.

Güvenç'e (1995) göre karşılıklar, kimlik bilincine kaynak olmaktadır. Farklılıkların ortaya koyulması, başarılı bir kimlik ve toplumda bir yer edinebilmek için oldukça önemli olabilmektedir. Aynı zamanda Macdonald (2002: 15) müziksel kimliklerin, diğer insanlarla "karşılaştırmalar" yapılarak inşa edildiğini söylemektedir. Karşılaştırmalar, bireysel farklılıkları görmede bir araç olarak kullanılabilir. Toplumların sağlıklı olmalarını kimlik uyumlarına bakarak ölçen Güvenç (1995) insanların, farklılıklarını özgürce paylaşım ifade edebilecek çevreye sahip olmasını, sağlıklı bir toplumun işareti olarak görmektedir. Sağır ve Öztürk (2015) aynı müzik tarzına sahip bireylerin daha kolay anlaştığını; farklı müzik tarzına sahip kişilerin ise sosyal anlamda bir iletişim kopukluğu yaşadığını gözlemlemektedir. Buradan, müziksel kimliğin bir parçası olan müzik tercihinin, toplumda yer edinebilmek için kullanıldığı sonucu çıkarılabilir. Artemiz (2010) müzik tercihinin bir bireyden diğerine farklılık gösterme sebepleri arasında; cinsiyet, sosyoekonomik düzey, müzik eğitimi, sosyal öğrenme, model alma, müzik yeteneği, kişilik özellikleri ve bunun gibi faktörler olabileceğini söylemektedir.

Dinleme, söyleme veya çalma gibi müziksel kimliği oluşturup geliştiren müziksel davranış biçimleri, birçok faktörden etkilenecek her bireyde farklı düzeyde ve hızda gelişim gösterebilir. Bu davranış biçimlerinden bir diğeri olan ve ilgili literatürde sıkça bahsi geçen müzik yeteneği konusuna değinmek yerine olacaktır. McPherson vd. (2012) başarılı müzisyenlerin gizemli bir şekilde yetenekli olmak yerine çalışkan bireyler olduğunu savunmuştur. Doğuştan geldiği düşünülen müzik yeteneğinin, aslında çalışkan olmanın bir ürünü olduğu, disiplinli olarak ulaşılabileceği anlaşılmalıdır. Çünkü bireyin,

kendisi hakkındaki düşünceleri davranışlarını elbette etkileyecektir. Aynı zamanda McPherson vd. öğrencilerin müzikal anlamda ilerlemesini *motivasyon, tutum ve sosyal etkileşimler* gibi tamamen bireye bağlı davranış biçimleriyle alakalı görmüş ve bu unsurların oldukça interaktif rollere sahip olduğunu vurgulamıştır. Müziksel kimlik gelişiminde bireysel farklılıkların, sağlıklı bir kimlik gelişimi için oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Eğitim

Eğitim, müziksel kimliğin oluşma ve gelişme paradigmalarında önemli bir konuma sahiptir. Uçan (2005) eğitimi, bilinçli, amaçlı ve istendik bir kültürlenme, kültürleme ve kültürleşme süreci olarak tanımlamaktadır. Bir bireyin istendik, kasıtlı ve yapıcı bir şekilde müziksel kimlik gelişimi, öncelikle okullardaki müzik eğitimi ile sağlanmaktadır. Uçan (2018: 2) müzik eğitimi, “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme süreci” olduğunu söylemektedir.

Müzik eğitimi için geliştirilen ve kullanılan programlar, öğrenciye geniş bir yaklaşımla dinleme çalma, söyleme ve müziksel tercih etme gibi müziğin en temel davranış şekillerini öğretmeyi hedeflemektedir. Bu hedefleri en güvenilir bir şekilde başarıya ulaştırabilmek için kullanılan birtakım gelişim ilkeleri bulunmaktadır. Eğitimde kullanılan programlar, insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dikkat edilerek geliştirilmektedir. Gelişimin herhangi bir yaşta durmadığı ilkesi ile her yaş döneminin gelişimsel özelliklerine uygun şekilde hazırlanır ve hiçbir birey diğerine benzer şekilde gelişim göstermediği için programın amaç ve kazanımlarının, öğretmen tarafından, sınıfta farklı öğretim yöntemleri ve uygulamalarıyla gerçekleştirilmesi beklenmektedir (MEB, 2018). Sanat eğitiminin en önemli kollarından olan ve bireyselliğin ön plana çıktığı müzik eğitiminde, bu gelişimsel özelliklere dikkat etmek oldukça önemlidir.

Aristoteles’e (1975) göre müzik Platon’da olduğu gibi, eğitim aracı, eğitimin bir bölümü ve ruhsal arınma yoluyla kişiliğin oluşmasında önemli bir etkidir. Platon (1975)

ise erdemli bir insan yetiştirmenin yolunun müzik eğitiminden geçtiğini, söz, ritim ve makamın birleşmesinden oluşan müziğin etki gücünün çok fazla olduğunu belirtir. Çağdaş dünyada bu durumun değiştiğini savunan Attali (2014: 125) ise müziğin artık kutsallık ve gösteri ihtiyacından öte bir “kimlik ihtiyacına” dönüştüğünü söylemektedir.

Müziksel anlamda bir kimlik ihtiyacı, istedik ve kasıtlı şekilde örgün eğitim ile sağlanabilir. Örgün eğitim sürecine kadar olan müziksel yaşantılar, örgün eğitim sürecinde genel müzik eğitimi süreci olarak adlandırılan yaşantıları ve deneyimleri başlatır. Örgün eğitime kadar olan ki süreçte olumlu ve olumsuz biçimde etkilenebilen müziksel kimlik, genel örgün müzik eğitimi süreciyle istedik biçimde, genellikle olumlu şekilde yapılanarak gelişimini sürdürür. Küçüköncü (2021) genel müzik eğitiminin, dünyada her insanın yeteneğine bakmadan bir müzik eğitiminden geçirilmesi, müzik kültürünün gelişmesi, yaygınlaştırılması ve çağdaşlaşması açısından gerekli olduğunu söylemektedir.

Hargreaves vd. (2017) yaptıkları araştırmada eğitim kurumları ve özellikle okulların, çocukların gelişen müziksel kimlikleri üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Örgün eğitimin gerçekleştiği okullar, öğrencilere kimlik gelişimi için birçok imkân sağlamaktadır. Okul, bireysel farklılıkların görülmesine ve gösterilmesine fırsat vererek çocukların başarılı bir kimlik gelişimini desteklemekte; işlenen derslerle parçası olunan toplumun ve dünyanın kültürel zenginliğini kavramaktadırlar. Okul, aynı zamanda öğrencilerin, birbirleriyle etkileşimde bulunarak sosyalleşebilecekleri bir sosyal çevre yaratmaktadır.

Sağır ve İmİK (2008) araştırmalarında, bireylerin eğitim seviyesindeki artışın, sanatsal etkinliklere para ayırmak yönünde paralellik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Eğitimin, sanatsal etkinliklerin takdiri açısından önemini vurgulamadan geçmek yanlış olacaktır. Festival veya konser gibi etkinlikler, bireylerin kendi müziksel kimlik özelliklerine göre başkalarını bulmasına ve bir sosyal çevre oluşturmaya öncülük edebilir.

Müziksel kimliğin oluşup gelişmesinde müzik, bir alan olarak müzik eğitiminin kazanımları yönüyle amaç; diğer alanların öğretiminde ise araç olarak kullanılır. Harflerin öğretiminde öğretici çocuk şarkılarının kullanılması buna örnek gösterilebilir Müzik eğitimi çerçevesinde, bireye kazandırılması hedeflenen her bilgi, beceri, tutum ve davranış

müziksel kimliğin parçalarını oluşturmaktadır ve bundan dolayı müzik eğitiminin hedefi, temelde özgün, nitelikli bir müziksel kimlik kazandırmaktır.

Sosyokültürel Çevre

Hem toplumsal hem de kültürel çevreyi içine alan sosyokültürel çevre, müziksel kimlik gelişimi bağlamında oldukça önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre bağlamında toplum ve kültür birbirlerinden ayrı düşünülemezler. İnsanın olduğu yerde toplumlar, toplumların olduğu yerde kültürler doğal olarak oluşmaktadır. Arslantaş (2008) kültürel değişme ya da etkileşimin insan üzerindeki etkilerini toplumsal yaşamın her alanında görmenin mümkün olabildiğini söylemektedir. Bu kültürel değişim ve etkileşimlerin en popüler alanlarından biri müziktir. Kabataş (2017) bir toplumun yaşadığı olayların, kültürün bir parçası olan müziğe yansıdığını dile getirmektedir. Küçüköncü ve Aytemur (2020) sosyokültürel bir alan olarak müziğin; bireylerin, toplumların ve tarihsel süreçlerin karakteristik özelliklerini taşıdığı ve yansıdığını söylemektedir. Buradan müziğin, toplumdaki ve o toplumun kültüründen etkilendiği çıkarımı yapılabilir. Müziğin insanlar için anlam ve öneminin Şenel (2014: 220) tarafından “*sosyal koşulların etkisi göz önüne alınmadan*” anlaşılamayacağı öne sürülmektedir. Bu sosyal koşullar her toplumda farklılık göstermektedir. Buna örnek olarak, Abdurrezzak (2018) sosyokültürel gelişmişlik düzeyinin, toplumların duyuş, düşünüş ve algı yapısındaki değişimlerin etkenlerinden biri olduğunu dolayısıyla gelişmişlik seviyesindeki değişim ile paralel olarak belli bir kimliğe sahiplik durumunun da aynı oranda ortaya çıktığını savunmaktadır. Buradan müziksel kimliğin oluşumu ve gelişimi sırasında, sosyokültürel gelişmişlik düzeyinin öneminin altı çizilebilir.

Kültürün önemli alanlarından biri olan müziğin sosyalleştirici gücünün, temelde iki farklı kimlik düzeyini ifade ettiğini söyleyen Sağır ve Öztürk (2015) onları şöyle açıklamıştır: Birincisi, küreselleşen dünyada evrensel olan müzik kodları üzerinden kurulan birliktelik ve tanımlamalardır. Aynı sanatçıları dinleyen uzaktaki insanlar için sınırların kalktığı ve ortak bir alanda soyut olarak sosyalleştikleri görülür. Buna bağlı olarak Ratka (2018) ortak ilgilere sahip insanların, sanal bir ortam olan internette aktif olmalarının, gerçek hayattaki topluluklarda bulunan ortak davranışlara yol açacağını ve böylece gruba özgü bir kimlik oluşturulacağını söylemiştir. İkincisi ise yerel kültür

içerisinde değişmeden kalan veya yeni biçimlerle ortaya çıkan müzik kodlarıdır ki bu kodlar ise farklı bir sosyalleştirme aracı olarak müziğin, kimlikler üzerindeki etkisini göstermektedir.

Sosyokültürel çevrenin bir parçası olan ailenin, çocukların müziksel kimlik gelişiminde oldukça hayati önemi vardır. Bununla ilgili olarak Gordon (2001) çocukların, dokuz yaşına gelene kadar müzik yeteneği kazanma potansiyelinin daha yüksek olduğunu; erken yaşlarda çevresel faktörlerin, çocuğa daha sağlam ve güçlü bir müzikal kimlik kazandıracağını söylemiştir. Benzer bir yaklaşımla Hargreaves vd. (2002) erken bir aşamada kendini 'müzişyen olmayan' olarak tanımlamanın, çocuğun gerçek müzikal yeteneğinden bağımsız olarak bu tür gelişmeleri engelleyebileceğinin altını çizmiştir. Buradan, ilk tanıştığımız çevre olan ailenin, kimlik oluşum ve gelişiminde belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıktığı söylenebilir.

Müziğin sosyal hayattaki rolü, sosyokültürel değişimlere bağlı olarak kendini sıkça ve sürekli yenilenerek göstermektedir. Örneğin, belirli bir müzik grubu veya türüyle bağdaştırılan simge, şekil veya saç stili gibi öğeler, o müzik tarzını dinleyen insanların bir araya gelmesini kolaylaştıran bir araç olarak kullanılmaktadır. Abdurrezzak (2018) tarafından müzik türlerinin getirdiği birtakım kurallar arasında belli başlı giyim şekli, saç stili ve aksesuarlar, diğerlerine karşı kimlik oluşturmanın bir diğer şekli olarak yorumlanmaktadır. Belirtilen sosyokültürel değişimleri toplumun her alanında görmek mümkündür.

Sağer ve İmik (2008) yaptıkları araştırmada, bireylerin günlük hayatlarında düzenli olarak müzik dinlemek için zaman ayırdığını ve bunun alt tabakaya doğru inildikçe azalma ve düzensiz bir hal alma eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşmaktadır. Bu durum, toplumlarda müzik dinleme davranışının, toplumun ekonomisi, refah düzeyi veya eğitim gibi başka unsurlarla da ilişkilendirilebileceğini göstermektedir.

“Müzik, inançlarımız ve davranışlarımız üzerinde daha derin bir etkinin yanı sıra kısa vadeli, geçici etkilere de sahip olabilir. Farklı durumlarda farklı müzik türleriyle uğraştığımız seviyelerin sürekliliğini düşünmek belki de yararlıdır. Bir mağazada veya restoranda çalınan arka plan müziği bizi o kadar düşük bir seviyede meşgul edebilir ki,

bunun farkında değiliz; ancak bunun bile, örneğin harcama davranışlarımız üzerinde güçlü bir etkisi olduğu söylenebilir” (Macdonald, 2002: 1).

Müziğin, küreselleşen dünyada çok hızlı gelişim göstermesi, kimlikleri etkileme gücünde değişikliklere yol açmıştır. Müzikal olan veya olmayan etkenlerin, beğeniyle ilişkisini irdeleyen çalışmalara değinen Erdal (2009), North ve Hargreaves’ın yaptıkları bir araştırmada, özellikle pop müzik sanatçılarının sahnede gösterdikleri çekici fiziksel hareketlerin izleyici üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu ortaya koyduklarını vurgulamıştır.

Görece modern dünyanın bir parçası olan konser ya da festival gibi müziksel etkinlikler, sadece müzikle alakalı olmaktan çıkmakta; insanları etkileme olanağına sahip her unsuru kullanmaktadır. Modern dünya ile müzik stüdyoları artık evimizdeki telefona kadar küçülmüş durumdadır. Bu durumun getirdiği bir sonuç olarak ortaya çıkan sayısız yeni müzik grubu, türü veya çalgısı, insanları etkileyebilmek adına farklı yollar denemeye çalışmaktadır. Sosyokültürel çevrenin, küreselleşen dünyada ne kadar hızlı değişebildiğini hatırlamak müziksel kimlik oluşum ve gelişimini anlamak için önemli görülmektedir.

Her gün bir öncekinden daha hızlı gelişen dünya, her alanda olduğu gibi müzik alanına da sayısız değişim getirmiştir. Uçan (2018), baş döndürücü bir hızla gelişen iletişim araçlarıyla sağlanıp sunulan müziklerin, bireysel ve toplumsal müzik yaşamında köklü değişikliklere yol açtığını söylemiştir. Bu hızlanmadan kaynaklanan sorunlara değinen Işıктаş ve Tanar (2015) sanat için yapılmaya çalışılan eserlerin günümüz arz–talep ilişkisine yansıdığını, eserlerin estetik bir ihtiyaçtan çok popüler olana hizmet etmesiyle birlikte bu ürünün alıcısı olan bireyin özgün kimliğini oluşturmasını zorlaştırdığından bahsetmiştir. Aynı zamanda Işıктаş ve Tanar (2015: 37) tüketimin temel önemde olduğu toplumda, sanatın tüketilebildiği ölçüde değerlendirilmeye başladığını, böylelikle sanatın bir sanayiye dönüştüğünü ve “*müziğin, bu sanayinin en önemli alt kollarından biri haline geldiğini*” dile getirmiştir. Sanatın sanayileşmesi, nitelik yerine para amacı ile eserlerin ortaya çıkması kültürel anlamda da bozulmaya yol açabilir ve bu durum bireysel ve toplumsal kimlik gelişimi açısından birçok olumsuzluk getirebilir.

Geçmişten günümüze müzik, insanlığı her zaman ve her koşulda etkilemiş ve etkilemektedir ve aynı zamanda toplumlarla birlikte büyüleyici bir çeşitlilikle gelişim göstermiştir. Kabile toplumlarından metropollere kadar, müzik, her yerde var olmuştur. Bu kadar iç içe olduğumuz bir olgu olduğuna göre müziğin gerek toplumsal gerekse kültürel boyutta kimliklerimizi etkilediğini söylenebilir.

2.3. Müziksel Kimlik Kavramı Çerçevesinde 2018 Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programı

Kaliteli bir eğitimin, iyi planlanan ve uygulanan, etkili öğrenmeye odaklanan öğretim programları aracılığıyla sağlanabildiğini söyleyen Fer (2019), eğitim ve öğretime işlevsel anlam kazandırmaya dönük öğretim programlarının geliştirilmesi konusunun önemle dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Çünkü programların, eğitim kurumlarında öğrenim gören bireylerin genel ve özel hangi niteliklere sahip olması gerektiğini belirleyen, öğretimin düzenlenmesini ve değerlendirilmesini yönlendiren; uzman kişilerce hazırlanan temel rehber olduğu eklemektedir.

Program sözcüğünün bir eğitim terimi olarak tanımı ile genel sözlükteki tanımı arasında büyük bir benzerlik olduğu ifade eden Uçan (2005), her iki tanım için programı “belli bir iş, çalışma ya da etkinliğin önceden tasarlanan planı” olarak görme temeline dayandırır (s, 73). Program, örgün müzik eğitiminin ana öğeleri olan öğrenciyi, müziksel içeriği, öğretmeni ve çevreyi birbirleriyle buluşturmaktadır. Müzik eğitim programı, müzik eğitimi sürecinin önceden tasarlanan planı, bu planın uygulanımı ve uygulamada gerçekleşimidir. Müzik öğretim programı ise öğrenciyi, kendisi için hazırlanmış olan çevrenin öğeleriyle etkileştirerek davranışında istendik müziksel değişmeyi gerçekleştirmeye yönelik ve ilişkin öğrenme yaşantısı oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır (Uçan, 2005). Eğitim programının uygulamadaki hali olarak kısaca tanımını yapabileceğimiz müzik öğretim programı, öğrencileri “bilinçli müzik tüketicileri/kullanıcıları” haline getirmeye çalıştığı söylenebilir.

2018 müzik dersi öğretim programında müziksel kimlikle ilgili birçok unsur bulunmakta fakat bu unsurlar “müziksel kimlik” gibi bir tanımın altında bulunmamaktadır.

Amaç, kuramsal çerçevede oluşturduğumuz müziksel kimlik kavramına ilişkin bilgiler dahilinde programı inceleyerek bu unsurları ortaya koymaktır.

2018 müzik dersi öğretim programı, ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazanılan yetkinlikleri geliştirerek disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını amaçlamaktadır (MEB, 2018). Müzik dersi kapsamındaki bu temel düzey beceri ve yetkinlikler (şarkı söyleme, nota okuma, ritim çalışmaları vs.), ülkedeki her ferдин eğitim hakkı ile sahip olması gereken müziksel kimlik öğeleri olarak düşünülebilir. Müziksel her davranış şekli, müziksel kimliğimizin bir işareti olarak görülebilir.

Programın perspektif bölümünde, eğitim süresi boyunca kazandırılması beklenen değerler ve yetkinliklere oldukça güçlü vurgu yapılmaktadır. Bu değerler ve yetkinlikler, müziksel kimliğimiz için oldukça önemlidir çünkü Güvenç (2021) eğitim süreciyle öğrenilen her şeyin kültür olduğunu söylemektedir. Buradan hareketle değerler ve yetkinliklerin, toplumun kültüründen ortaya çıktığını söylemek doğru olacaktır. İçinde büyüyen toplumun değer ve yetkinliklerini, kısacası kültürünü öğrenmek, o topluma ait hissetme ve bu sebeple başarılı bir kimlik oluşturmada araç olarak bile görülebilir. Programın, yetkinlikleri detaylı şekilde açıkladığı bölümde “*kültürel farkındalık ve ifade*” adında bir tanım bulunmaktadır. Burada, müziği kullanarak, bireyin kendisini farklı şekillerde ifade edebilmesinin önemi vurgulanmıştır (MEB, 2018). Bir bireyin kendisini müzik yoluyla ifade edebilmesi, öncelikle çevre gibi başka faktörlerle ilişkilendirilmelidir çünkü örgün eğitime kadar, kişi yaşadığı çevre içinde birçok sosyokültürel etkiye çoktan maruz kalmıştır. Daha önce müziksel herhangi bir etkinliğe katılmamış olmak veya çevrede müzikle uğraşan kimsenin bulunmaması gibi örnekler, bireylerin müziksel kimlikleri üzerinde halihazır bir etki bırakmış olacaktır.

2018 müzik öğretim programında, eğitimin, sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve yapma (eylem) için de verildiği söylenmiştir. Buradaki bilme, hissetme ve yapma davranışları Bloom taksonomisinde “bilişsel, duyuşsal ve devinişsel” olarak yerini bulmaktadır. Genel olarak öğrenmeler bilişsel, duyuşsal ve devinişsel (psikomotor) olmak üzere üç alanda sınıflandırılmaktadır. Sönmez (2004) bilişsel alan, daha çok zihinsel etkinlikler yoluyla sahip olduğumuz ve edindiğimiz öğrenmeler; duyuşsal alan

öğrenmeler daha çok his, ilgi, kaygı, tutum, heyecan, korku, sevgi gibi duygularla ilgili davranışlar; devinişsel öğrenme alanı ise değişik organlarımızın ve reflekslerimizin uyum içinde belli bir amaç doğrultusunda kullanılmasını gerektiren davranışlar olarak açıklamıştır. Müzik eğitimi ile çocuklara güçlü, istikrarlı ve nitelikli bir müziksel kimlik kazandırmak için üç öğrenme alanının birlikte kullanılması önem arz etmektedir.

2018 müzik dersi öğretim programının, özel amaçları ve alana özgü becerileri tüm sınıf düzeylerini (ilkokul ve ortaokul) kapsayacak şekilde yazılmıştır. Müziksel kimlik kapsamında, özel amaçlar; *estetik yönünün gelişimi, müzik yoluyla ifade becerisi, farklı kültürlerin müziklerini öğrenme, bireysel ve toplumsal ilişkilerin gelişimi, müziksel algı ve bilgilerin gelişimi, değerlerin öğretimi (istiklal marşını doğru okuma gibi)* şeklinde açıklanabilir. Bir bireyin, “müzikle kurduğu ilişki” şeklinde açıklamış olduğumuz müziksel kimlik, programda geçen özel amaçlar doğrultusunda, sözü edilen ilişkiyi daha derin ve sağlam bir temele koymayı hedeflemektedir.

Müzik dersine ait beceriler, 2018 müzik dersi öğretim programında on üç madde ile açıklanmıştır. Bu maddeler, müziksel kimlik çerçevesinde incelendiğinde; *müziği bireysel ve toplu yapabilme, müzikle kültür, tarih ve estetik arasında bağ kurma, dinleme, söyleme ve ritimsel etkinliklerle müzik yapabilme, kendini müzikle ifade edebilme ve müzik üreticisi olma* becerilerinin olduğu görülmektedir. Kabataş (2017) sanatın toplumsal değişim gücünü fark edemeyen az gelişmiş yapılar için güçlü toplumsal kimliklerin ürettiği kültürel bilgi ve ürünleri sorgulamadan tükettiğini söylemektedir. Müzik eğitimi, bu değişim gücünün fark edilmesi gerekli görülmektedir. Güvenç (1995: 95) çoğu toplumların, “gelenek ortaklığına, tarih bilincine dayalı kültürel kimlikler yaratmaya ve kimlik tasarımıyla simgelerini korumaya çalıştıklarını” ortaya koymaktadır. Müziksel kimliği de içine alan kültürel kimliğin yaratılması ve korunması sanat eğitimleriyle olmaktadır. Müzik eğitimi, bu noktada devreye girerek toplumda var olan değer ve yargıları, gelenek ve görenekleri koruma amacı da gütmektedir.

Müzik dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar adlı bölümde “*bu derste teori amaç değil araçtır. Temel müzik eğitiminde hedeflenen, öğrencilere müzik zevki kazandırmak, öğrencilerin sanat ve estetik algılarını geliştirmektir. Bu husus tüm süreçlerde dikkate alınmalıdır*” cümlelerine yer verilmiştir (MEB, 2018: 9).

Müzikal anlamda kendimizi tanımlayabilmek için müzik zevki ve estetik algının gelişimi oldukça önemli olabilmektedir. Şen (2020) müzik dersinin, öğrencinin öğrendiklerini deneyimleyerek kendi duygu ve düşüncelerini iyi ifade edebilmesini, yeteneklerinin farkına varmasını ve müzik eğitimi aracılığıyla yaratıcılığını ortaya koymasını amaçladığını dile getirmiştir. Programda, bu konuyla ilgili olarak “*müziğin, erken yaşlardan başlayarak kültürel kimliğin oluşmasında ve hayatın her aşamasında etkin bir olgu olduğu gerçeğini unutmamak gerektiği*” ifadesi geçmektedir (MEB, 2018: 10).

Programı incelemeye devam edildiğinde ortaokul müzik dersi öğrenme alanlarının dörde ayrıldığı gösterilmektedir. Bunlar: *Dinleme-söyleme müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve müzik kültürüdür*. Müziksel kimlik gelişimi için her öğrenci için öncelik müzik kültürü olduğu söylenebilir. Bununla alakalı olarak Güvenç (1995), kültür tarihi ile varlık bilinci kazanmak için Türk insanının kendi öz varlığına övünçle bakabilmesi koşulunu öne sürerek; kimlik konusunun sorun olmaktan çıkacağını ve bireylerin daha üst düzeydeki yeni kimliklere aday olabileceğini göstermektedir.

Dinleme ve Söyleme

Boal-Palheiros ve Hargreaves (2001), çocukların en çok tercih ettikleri boş zaman etkinliklerinden birinin müzik dinleme davranışı olduğunu; doğrudan müzikle ilgili bir aktivitede yer alınmasına rağmen müzikle ilgili en önemli aktivitelerinin müzik dinleme olduğunu vurgular. Şenel (2014), dinleyicinin müzik dinleme davranışı, duygusal durumunda değişikliklere sebep olarak başkalarına karşı olan davranışları; başkalarının bireye nasıl davrandığını, duygusal durumunu ve müzik seçimini etkilediğini dile getirir. Sadece dinleme eyleminin insanda yarattığı bu etkiler, müziksel kimliğinin bir bölümünü görmemize imkân sağlayabilir. Programdaki dinleme ve söyleme öğrenme alanı, ortaokulun tüm kademeleri için sırasıyla incelendiğinde, müziksel kimlik kavramına yönelik olarak, karşımıza birçok kazanım çıkmaktadır.

Sarmal bir yapıda ilerleyen müzik öğretim programı, öncelikle, öğrencilere istiklal marşını, *anlamına uygun ve doğru şekilde* öğretmeyi planladığı görülmektedir (MEB, 2018,). Bireyin, sosyokültürel çevresini bilmeden ve tanımadan başarılı bir müziksel kimlik gelişimi göstermesi doğru bir yaklaşım değildir. Bu sebeple, istiklal marşı ve

sonrasında diğer marşlarda hem dinleme hem de söyleme etkinliklerinin bir arada kullanılması müzik dersine olumlu bir algı yaratabilmektedir. Bu olumlu algı, nitelikli bir müziksel kimlik gelişimi için oldukça önemli olabilmektedir. Programın devamında, her sınıf düzeyinde öğrenilmiş olan *farklı ritmik yapıdaki ezgileri ve müzikleri seslendirme* ile ilgili kazanımlara yer verilmektedir. Öğrencinin, bir eseri doğru ve anlaşılır söyleyebilmesi için öncelikle ritim duygusunun kazanılması gereklidir. Kuruldu (2020) insanın, somut ilk hayat belirtisi olan anne karnındaki kalp atışlarının ritim olduğunu söylemektedir. Müzikteki ritim ögesi, hayata attığımız ilk adımlardan beri varlığını korumaktadır. Altun (2020: 35), müzik eğitiminde önemli bir isim olan Orff Schulwerk'in öğretim yaklaşımını açıklarken "*ritim, müziğin, dansın ve konuşmanın ortak kökeni*" ifadesini kullanmaktadır. Buradan ritim olgusunun, sadece müzik için değil, hayatın birçok noktasında önemli olduğu görülmektedir. Program dahilinde ve sınıf düzeylerine göre; öğrencilerin öğrendiği tüm ritim kalıplarını kullanması ve seslendirmesi, onun müzik bilincini değiştirme/geliştirme potansiyelini artırarak nitelikli bir kimlik gelişimini destekleyebilir.

Programında devamında *Türk müziğini dinleyerek tanıma ve kültürümüze (Anadolu dışındaki Türk'ler de dahil olmak üzere) ait eserleri dinleme ve söyleme* kazanımları, her sınıf düzeyinde daha karmaşık ve zor hale gelerek ilerleme gösterir MEB (2018). Böylelikle öğrenciler, eğitim hayatının başından itibaren, kendi kültürlerine ait eserleri dinleyip söyleyerek öğrenmiş olurlar ve müziksel kimlikleri sağlam bir temelde oluşum ve gelişim göstermeye devam etmektedir.

Müziksel Algı ve Bilgilenme

Kabataş (2017) çalışmasında, müzikal algının oldukça karmaşık ve birbirinden farklı yetileri içerdiğini ortaya koymuştur. Öğretimde, bu karmaşıklığı en aza indirmek, dersi anlamlı, kolay ve anlaşılır kılmak için birtakım öğretim ilkeleri kullanılmaktadır. Yeşilyurt (2020: 265) genel öğretim ilkelerini "*öğretim programının amacına ulaşmasında, içeriğin öğrencilere kazandırılmasında, öğretim durumlarının etkili ve verimli işletilmesinde değerlendirmenin objektif yapılmasında, öğretmenin görev ve sorumluluklarını yerine getirmesinde rehber konumunda yer almaktadır*" ifadeleriyle açıklamıştır. Programda geçen gelişim ve genel öğretim ilkeleri doğrultusunda verilen bir eğitim, öğrencilerdeki kimlik gelişimini desteklemektedir.

2018 müzik öğretim programında geçen müziksel algı ve bilgilenme adlı öğrenme alanı; *müzik ortamının tanınması, seslerin oluşumu, temel müzik yazı ve öğelerini öğrenme, çalgıları tanıma* (MEB, 2018) gibi çoğunlukla teorik bilgileri kapsamaktadır. Bu teorik bilgilerin uygulama aşaması, dinleme ve söyleme bölümünde; *şarkı, nota ya da ezgi okuması* gibi etkinliklerle kendini gösterebilir.

Müziksel Yaratıcılık

Müzik alanında yaratıcı ve yaratma kelimeleri, yüksek düzeyde orijinalliği ve anlamlılığı ile var olan geleneklerden ayrılan müzik yapma örneklerini içeren müzikal bestecilik, doğaçlama ve düzenlemedeki başarıları kapsamakta olduğu söylenmiştir (Elliot 2005'den akt. Çoraklı ve Batıbay, 2011).

Müziksel yaratıcılık öğrenme alanı, tüm ortaokul sınıf düzeylerinde, aşağı yukarı birbirine yakın ifadeler bulunmaktadır. Bunlar; *dinlediği farklı tür müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etme, kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile müziklere eşlik etme, oluşturduğu ezgileri seslendirme* olarak yazılabilir.

Müzik Kültürü

Shweder (1999), kültürel bir kimlik oluşturmak, bir veya daha fazla kültürel topluluğun inançlarını ve uygulamalarını benimsemeyi içerdiğini söylemekte, Güvenç (2021) ise kültürü, toplumun üyesi olarak kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümü olarak açıklamış ve bu sebeple kültürü, eğitimin kurallarına, yasalarına ve ilkelerine uygun olmak zorunda olduğunu vurgulamıştır. Müzik eğitimi ile eğitimin kurallarına bağlı kalarak, öncelikle içinde yaşanılan toplumun kültürü ve sonrasında dünya kültürlerinin öğrenimi; nitelikli bir müziksel kimlik gelişimini işaret edebilir.

Dinleme ve söyleme alanı uygulama ise teori kısmı müzik kültürüdür. Müzik kültürü alanı, öncelikle *bireyin bulunduğu ülkeye ait geleneksel ve popüler müzik kültürünü ve sonrasında farklı ülkelerin müzik kültürünü tanıması, öğrenmesi ve bu çerçevede; öncelikle dinleme, algılama, tercih etme ve kullanma yolu ile kendisine bir müzik arşivi*

oluşturması gibi kazanımları içerir. *Müziklerin hikayeleri, Atatürk'ün müziğe verdiği değer, müziğin diğer sanatlarla ilişkisi* gibi birçok konuyu kapsayan bu öğrenme alanı kısacası; bir bireyin müziksel kimlik gelişim sürecinin iskeleti olabilme potansiyeline sahiptir.

Müziksel kimlik, yaygın ve örgün eğitimlerle gelişir. Zorunlu örgün eğitimin ortaokul sürecine, belli bir hazır bulunuşluk düzeyi ile gelen öğrencilerin, yaygın eğitimin etkileşiminin de devam etmesiyle birlikte örgün eğitimdeki program, arkadaş çevresi, öğretim ve öğrenme ortamı, öğretmen, ders içi ve ders dışı etkinliklerin etkisine dayalı olarak müziksel kimlikleri bireysel farklılıklarıyla da ilişkili olarak istendik ve olumlu yönde oluşup gelişmeye devam eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Bu bölümde, araştırmada uygulanmış olan model, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve bu araçların geliştirilmesi, verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Genelde kimliğin ve özelde de sanatsal kimliğin en önemli unsurlarından biri olan müziksel kimlik ile ilgili olarak 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programı çerçevesinde müzik öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yapılmıştır. Olgubilim deseni, bir fenomenin bireylerin ya da belli bir grubun, deneyimleri açısından tanımlanmasıdır (Christensen vd., 2020: 409). Bu araştırmanın fenomeni “müziksel kimlik” kavramıdır. Bu kavramın müzik öğretmenlerinin deneyimleri ve algıları kapsamında betimleyici analiz yöntemiyle derinlemesine irdelenmesi yöntemiyle araştırma sorularına cevap aranmıştır.

Veri toplama tekniği olarak açık uçlu sorular sorularak konu hakkında derinlemesine görüşler elde edilir. Görüşlerde yer alan ifadelerin analizi sonrası elde edilen bulgularla birlikte katılımcılara ait destekleyici ifadelerin verilmesi doğrulamada önemli bir faktördür (Aytemur, 2022: 239).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de Aydın, Denizli, Çanakkale ve İzmir illerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ve özel ortaokullarda görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 26 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler “K1”, “K2”, ..., “K26” olarak kodlanmıştır.

3.2.1. Katılımcıların Profili

Yarı yapılandırılmış görüşme formuna dönüt veren 26 ortaokul müzik öğretmenin eğitim durumları, mezun oldukları okul türü, cinsiyetleri ve mesleki tecrübeleri Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 1

Görüşmeye Katılan Müzik Öğretmenlerinin Eğitim Durumu Dağılımları

Katılımcı	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora/S. Yet.	Toplam
	n	n	n	n
Toplam	25	1	0	26

Tablo 1’de görüldüğü üzere 26 katılımcı ortaokul müzik öğretmeninden 25’i lisans, 1’i yüksek lisans mezunudur.

Tablo 2

Görüşmeye Katılan Müzik Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Mezun Oldukları Okul Türü Dağılımı

Katılımcı	Eğitim Fakültesi	Konservatuar	G.S.F.	Toplam
	n	n	n	n
Kadın	16	1	2	26
Erkek	7	0	0	

Görüşmeye katılan 26 ortaokul müzik öğretmeninden 23’ü Eğitim Fakültesi G.S.E. Müzik Öğretmenliği Bölümü mezunu olduğunu belirtmektedir; bunların 16’sı kadın, 7’si erkektir. Kalan üç kişiden birinin Konservatuar mezunu ve ikisinin G.S.F. Müzik ve Müzikoloji bölümlerinden mezun oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 3

Görüşmeye Katılan Müzik Öğretmenlerinin Tecrübe ve Cinsiyete Göre Dağılım Profili

Tecrübe(yıl)	Erkek		Kadın		Toplam	
	—	n	n	n	n	n
0-5		2	10		12	
5-10		1	1		2	
10-15		2	4		6	
15-25		2	2		4	
25 ve üzeri		-	2		2	
Toplam		7	19		26	

Görüşmeye katılan 26 ortaokul müzik öğretmenlerinin tecrübelerine göre cinsiyet dağılımları; 0-5 yıl arası tecrübeye sahip olanlarından 10'u kadın ve 2'si erkek; 5-10 yıl arası tecrübeye sahip olanlarından 1'i erkek, 1'i kadın; 10-15 yıl arası tecrübeye sahip olanlarından 2'si erkek, 4'ü kadın; 15-25 yıl arası tecrübeye sahip olanlarından 2'si erkek, 2'si kadın; 25 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olanlarından 2'si kadın şeklindedir. Ayrıca görüşmeye katılan 26 ortaokul müzik öğretmenin 5'i Aydın ili ortaokullarında, 4'ü Çanakkale ili ortaokullarında, 9'u Denizli ili ortaokullarında ve 8'i İzmir ili ortaokullarında görev yapmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırma verilerinin elde edilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. “Görüşmede, söylenenlerin, yüzeysel anlamları yanında “gerçek” ve derinliğine anlamları da çıkartılabilir. Yapmacık cevapların ayıklanabilme ve gerçeklerin ortaya çıkartılabilme olasılığı yüksektir” (Karasar, 2012: 166). Tezin konusu olan müziksel kimlik kavramına ilişkin yurtiçi ve yurtdışı kaynak, doküman ve belgeler kütüphane ve internet üzerinden taranarak; elde edilen bilgi ve bulgulara göre uzman görüşü de alınarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formuyla ortaokul müzik öğretmenlerinin müziksel kimlik kavramına ilişkin görüşleri ile 2018 müzik dersi öğretim programı ve uygulama etkinliklerinin öğrencilerinin müziksel kimlik gelişimlerine olan etkilerine dair bilgi, tecrübe ve görüşlerinin alınması amacıyla detaylı sorular sorulmuştur.

3.3.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, açık uçlu ve seçmeli sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu (EK-1) aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formunda dokuz demografik bilgi sorusu, altı çoktan seçmeli ve sekiz açık uçlu soru bulunmaktadır. Ayrıca müzik öğretmenlerine “Öğrencilerin müziksel kimliklerinin gelişimiyle” ilgili istekleri dahilinde fikirlerini açıklayabilecekleri bir alan bırakılmıştır. Soruların hazırlanma aşamasında, araştırma kapsamı dahilinde kaynak tarama yapılmış, birçok taslak soru hazırlanmış ve uzman görüşleri alınarak sorulardan bazıları elenmiş, kapsam geçerliliği sağlanmış ve böylece sorular kolay ve anlaşılır hale getirilmiştir. Hazırlanan görüşme formu, daha fazla müzik öğretmenine ulaşabilmek amacıyla Google Forms üzerinden uygulanmıştır. Elde edilen veriler nitel analiz yöntemi ile değerlendirilmiş ve sonuçlar literatür taraması sonuçlarıyla tutarlı olacak şekilde yorumlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü etik kurulundan izin alınmasının ardından Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik (AYSE) bölümünden araştırma verilerinin toplanabilmesi için izin alınmıştır. Görüşme formunun çalışma grubuna uygulanması 2021-2022 eğitim-öğretim yılı Temmuz-Ağustos aylarında gerçekleştirilmiştir. Covid-19 salgınının yaratmış olduğu pandemi süreci ve ulaşılabilirlik dolayısıyla görüşme formu çalışma grubuna internet üzerinden Google Forms uygulaması ile ulaştırılmıştır. Katılımcı müzik öğretmenlerine, görüşme formuna cevap vermeden önce gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

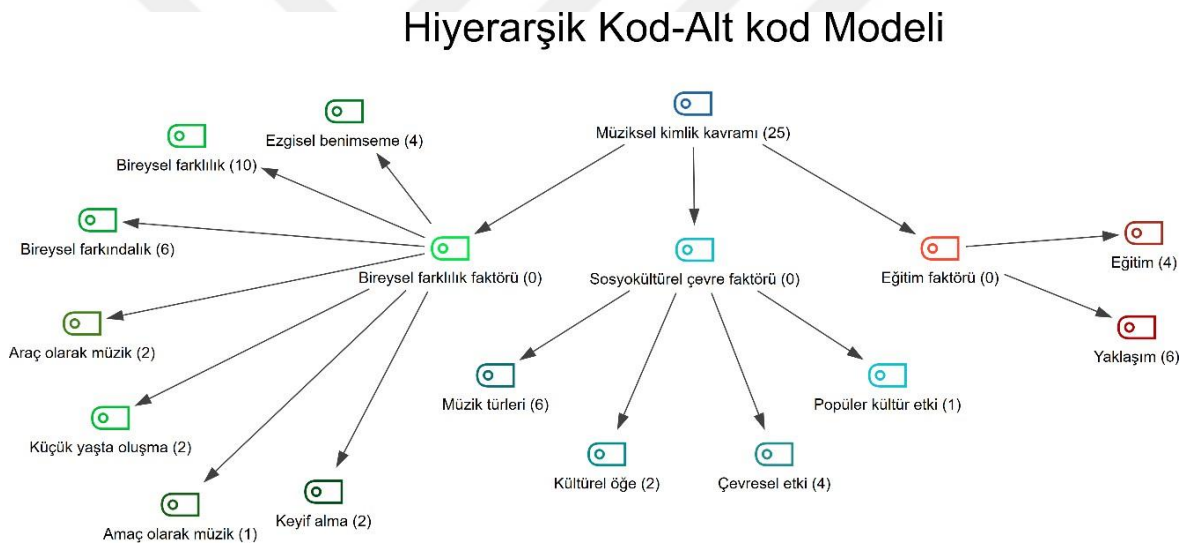
Bu araştırmadan elde edilen veriler tematik analiz ve içerik analiz yöntemi ile betimlenmiştir. Araştırmada, ilk olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler Excel programına aktarılmıştır. Ardından, Excel programındaki veriler, MAXQDA 2022 programına işlenmiştir. Veriler dikkatli şekilde okunarak tema ve kodlar oluşturulmuştur. Bulgular anlamlandırılarak yorumlanmış ve şekillerle desteklenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Müziksel Kimlik Kavramına Yönelik Görüşler

Bu bölümde, müzik öğretmenlerinin öğrencilerin müziksel kimliklerinin oluşması ve gelişmesiyle ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Yorumlar öğretmenlerin açık uçlu soruda yer alan ifadelerinden çıkarılan kodlar temel alınarak yapılmıştır. Şekil 1’de “Öğretmenlerin Müziksel Kimlik Kavramına Yönelik Görüşleri”ne ait hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Şekil 1. Müziksel kimlik kavramına ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 1’de yer alan “Müziksel Kimlik Kavramı” teması kapsamında, 26 katılımcının ifadelerinin 50 kod ile 3 kategori altında yer aldığı görülmektedir. Bunlar, *bireysel farklılık faktörü* (27), *sosyokültürel çevre faktörü* (13) ve *eğitim faktörleri* (10) kategorileridir.

Müziksel kimlik kavramına ilişkin görüşlerden oluşan kategoriler incelendiğinde kodların yoğun olarak *bireysel farklılık faktörü* (27) kategorisi altında yer aldığı görülmektedir.

4.1.1. Bireysel Farklılık Faktörü Teması

Bireysel farklılık faktörü teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 27 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *bireysel farklılık (10)*, *bireysel farkındalık (6)*, *ezgisel benimseme (4)*, *araç olarak müzik (2)*, *küçük yaşta oluşma (2)*, *keyif alma (2)* ve *amaç olarak müzik (1)* olmak üzere yedi alt kategoride toplanmaktadır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Bireysel Farklılık

"İçten gelen duygular, insanı en iyi yansıtan müziksel kimliği belirler." (K2), "Bunu küçük yaşlarda müziğe verilen yanıt olarak tanımlarım." (K4), "Kişinin kabul ettiği ezgi benliği." (K7), "Hangi müziği benimsediğimiz, hangi müzik tarzını ve enstrümanını istediğimiz ile ilgili şeylerin tümüdür" (K15). "Bireyin etkileşime girdiği her türlü müziksel tecrübe." (K23).

Bireysel Farkındalık

"Kendi duygularını sentezleyip keyif almasıdır." (K4), "Kişinin kendisini ait hissettiği bir alanda kendisine oluşturmuş olduğu bir tanımlama." (K14), "Bireylerin dinlemekten zevk aldığı müzik türüne göre içsel veya sosyal kişilik oluşturması." (K22).

Ezgisel Benimseme

"Haz duygusunu en yoğun yaşadığı ezgisel benimsemedir." (K3), "Hangi müziği benimsediğimiz" (K15), "Müzik zevki ve kişiliğin uyumu." (K17).

Araç Olarak Müzik

"Müziğin her zaman bir araç olarak kullanılması."(K2), "Kendimizi ifade edebildiğimiz müzik türü veya enstrüman." (K16)

Küçük Yaşta Oluşma

"Bunu küçük yaşlarda müziğe verilen yanıt olarak tanımlarım." (K9), "Müziksel kimlik kavramı küçük yaşlarda oluşan bir durum. " (K12).

Keyif Alma

"Haz duygusu" (K3), "Bireyin yaşamında var olan tüm sesler ile kendi duygularını sentezleyip keyif almasıdır." (K4).

Amaç Olarak Müzik

"Hayatının merkezine müziği almak." (K13).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, müziksel kimlik kavramını açıklarken müzik öğretmenlerinin bireysel farklılığa sıkça vurgu yaptığı, bu sebeple müziksel kimlik kavramının bireysel farklılık faktörü ile yakından alakalı olduğu söylenebilir. Tema genel anlamda *bireysel farklılık*, *bireysel farkındalık* ve *ezgisel benimseme* kodları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Tercih edilen diğer kodların da çoğunlukla bireysel farklılık faktörü ile alakalı olması bu durumu desteklemektedir.

4.1.2. Sosyokültürel Çevre Faktörü Teması

Sosyokültürel çevre faktörü teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 13 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Müzik türleri* (6), *Çevresel etki* (4), *Kültürel öge* (2), ve *Popüler kültür etkisi* (1) olmak üzere 4 alt kategoride toplanmaktadır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Müzik Türleri

"Müziksel kimlik kavramı deyince ilk aklıma gelen müzik türleri oluyor." (K11), "Hangi müzik tarzını ve enstrümanını istediğimiz ile ilgili şeylerin tümüdür" (K15), "Dinlenen tarzların yaşantıya ne kadar etki ettiği" (K17), "Bireylerin dinlemekten zevk aldığı müzik türüne göre içsel veya sosyal kişilik oluşturması." (K22).

Kültürel Öge

"Müzik bir birey için vazgeçilmez olmanın yanında kimliğimizi ve kültürümüzü belirleyen önemli bir öğedir." (K8), "İnsanların müzikle hayatları boyunca iç içe olması." (K25).

Çevresel Etki

"Maruz kaldığı her şey ya da her yer" (K21), "Yaşadığı toplumsal düzenin etkileri ile oluşan bir yapıdır." (K26).

Popüler Kültür Etkisi

"Müziksel kimlik kavramı küçük yaşlarda oluşan bir durum. Çocuk büyüdükçe çevreden ve popüler kültürden etkilenerek kimlik oluşturuyor." (K12).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, sosyokültürel bağlamda müziksel kimlik kavramını açıklarken öğretmenlerin, çoğunlukla *Müzik türleri* ve *Çevresel etki* temalarında durduğu görülmektedir. Çevre ve müzik türü, birbirlerinden ayrı şekilde düşünülemeyecek iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradan, müzik öğretmenlerinin derslerinde anlatıp dinlettikleri müzik türlerinin, yine müzik öğretmenlerinden bağımsız şekilde ilerleyebileceği sonucu doğurabilir.

4.1.3. Eğitim Faktörü Teması

Eğitim faktörü teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 10 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *müziksel deneyim (6)* ve *eğitim (4)* olmak üzere iki alt kategoride toplanmaktadır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

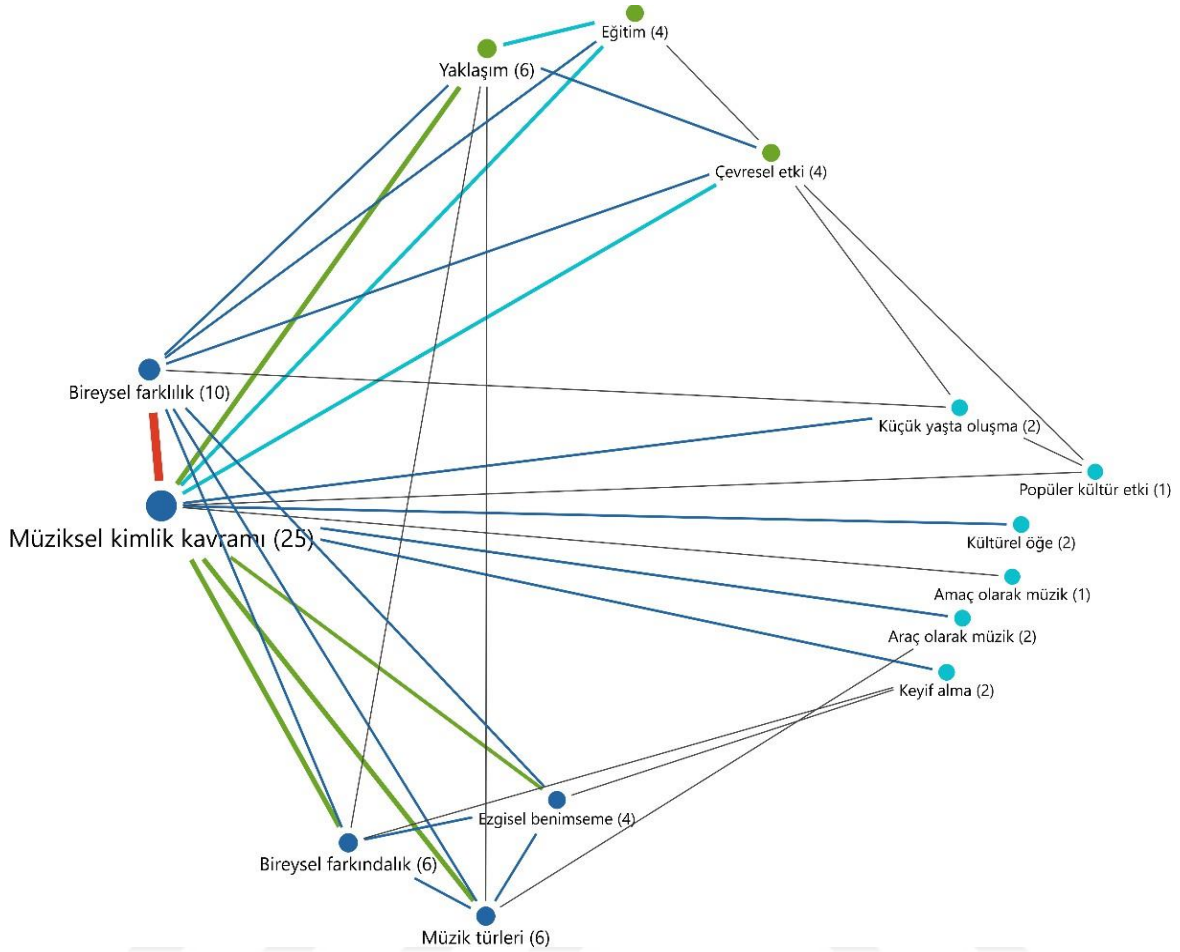
Yaklaşım

"Müziği hayatında ne kadar var ettiği" (K21), "Müzikle ilgili yapmış olduğu tüm çalışmalar." (K22)

Eğitim

"Edindiği müzik ile ilgili bilgi, beceri, tutum" (K5), "Yapılandırılmış yeteneği" (K19), "Etkileşime girdiği her türlü müziksel tecrübe." (K23).

Müziksel kimlik kavramına ilişkin katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, müzik öğretmenlerinin eğitim faktörünü diğer temalara oranla az seçmiş olmasına karşın, azımsanamayacak bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Müzik dersinde yapılan çalışmalar, öğrenilen kavramlar ve bilgilerin öğrenciyi etkileyeceği yorumu yapılabilir.

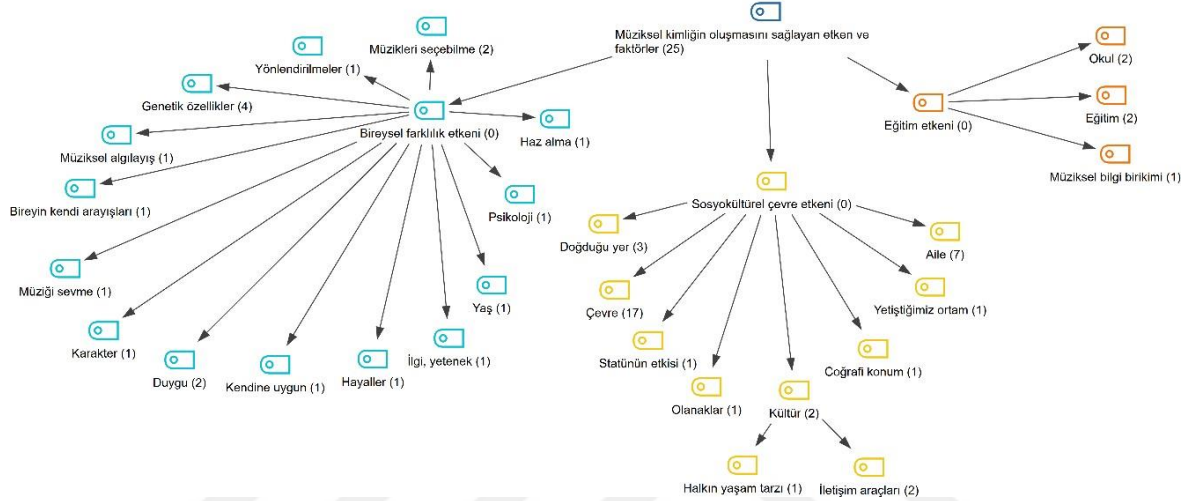
Şekil 2. Müziksel kimlik kavramına ait kod haritası

Görselde yer alan müziksel kimlik kavramına ait kod haritasına göre, müziksel kimlik kavramına ilişkin en güçlü bağlantının *bireysel farklılık* olduğu dikkat çekmektedir. Bu bağlantı kırmızı çizgi ile belirtilmiştir. *Küçük yaşta oluşma*, *Kültürel öge*, *Araç olarak müzik*, *Keyif alma*, *Amaç olarak müzik* ve *Popüler kültür etkisi* kodlarının müziksel kimlik kavramı ile zayıf bir ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. *Bireysel farkındalık*, *Müzik türleri*, *Ezgisel benimseme* ve *Yaklaşım* kodları arasındaki bağlantı, ikinci düzeyde önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlantılar ise yeşil çizgi ile belirtilmiştir. *Bireysel farkındalık*, *Müzik türleri* ve *Ezgisel benimseme* kodları birbirleri ile yakın ilişkilidir. Aynı şekilde, *Eğitim* ve *Yaklaşım* ile *Çevresel etki* kodlarının farklı kategoriler altında bulunmasına rağmen yakın ilişkide oldukları görülmektedir. Bu durumu K5 ve K21 kodlu katılımcıların "Bir kimsenin, müziği hayatında ne kadar var ettiği ya da maruz kaldığı her şey ya da her yer müziksel kimliği oluşturabilir." ve "Bireyin hayatı boyunca edindiği müzik ile ilgili bilgi, beceri, tutum vb. tüm özelliklerdir." ifadeleri desteklemektedir.

4.2. Müziksel Kimliğin Oluşmasını Sağlayan Etken ve Faktörler

Şekil 3’de “Müziksel Kimliğin Oluşmasını Sağlayan Etken ve Faktörler”e ait hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 3. Müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörlere ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 3’de yer alan “Müziksel Kimliğin Oluşmasını Sağlayan Etken ve Faktörler” teması kapsamında, katılımcıların ifadelerinin 60 kod ile 3 kategori altında toplandıkları görülmektedir. Bunlar, *Sosyokültürel çevre etkeni (36)*, *Bireysel farklılık etkeni (19)* ve *Eğitim etkeni (5)* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörlere ilişkin görüşlerden oluşan kategoriler incelendiğinde kodların yoğun olarak *Sosyokültürel çevre etkeni (36)* kategorisi altında yer aldığı görülmektedir.

4.2.1. Sosyokültürel Çevre Etkeni Teması

Sosyokültürel çevre etkeni teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 36 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Çevre (17)*, *Aile (7)*, *Doğduğu yer (3)*, *Kültür (2)*, *Yetiştirmiş ortam (1)*, *Coğrafi konum*

(1), *Statünün etkisi (1) ve Olanaklar (1)* olmak üzere 8 alt kategoride; *kültür* ise 2 alt kategoride *İletişim araçları (2) ve Halkın yaşam tarzı (1)* olarak 2 alt kategoride toplanmaktadır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Çevre

"Doğduğumuz çevre." (K8), "Bence yaşadığım çevre ve olanaklar kimliğin oluşmasında çok etkili." (K12), "Müziksel kimlik önce aile sonra çevrede oluşur." (K15), "Yetiştığımız ortam, çevre etkilidir." (K16), "Yaşadığı çevre, sosyal çevre dış faktör olarak etkilidir." (K17), "Çevre etkisiyle edindiklerimiz bizi müzikle daha iç içe ya da daha uzak kılabilir." (K21), "Gelişim süreçlerinde bireyin yetiştiği ortam (aile, arkadaş çevresi, mahalle) bu duruma etki edebilir." (K22).

Aile

"Ailesel veya çevresel faktörler." (K7), "Müzik içerisinde büyümenin çok önemli olduğunu düşünüyorum." (K9), "Doğduğu yer, aile" (K14), "Müziksel kimlik önce aile sonra çevrede oluşur." (K15), "Gelişim süreçlerinde bireyin yetiştiği ortam (aile, arkadaş çevresi, mahalle)" (K22).

Doğduğu Yer

"Doğduğumuz çevre kültürel şekillenmemizi sağladığı gibi bizim müzik kimliğimizin oluşmasında da önemlidir." (K8), "Bebeklikten itibaren duyduğumuz dinlediğimiz tüm tarzlar bizim ilerideki müziksel kimliğimizi belirler." (K15).

Kültür

"İçinde bulunduğu kültür, sosyoekonomik çevresi gibi etmenler müziksel kimliğin oluşmasına etki eder." (K20).

İletişim Araçları

"İletişim araçları (TV, radyo, internet vd.)" (K5), "Sosyal medya, radyo, televizyon" (K24).

Katılımcıların ifadelerine göre müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörler konusunda, müzik öğretmenlerinin ifadeleri, baskın bir şekilde çevre etrafında toplanmıştır. Buradan, müziksel kimliğin oluşmasında çevrenin büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Diğer baskın kodların *Aile* ve *Doğduğu yer* olması bu durumu destekler niteliktedir.

4.2.2. Bireysel Farklılık Etkeni Teması

Bireysel farklılık etkeni teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 19 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Genetik özellikler (4)*, *Müzikleri seçebilme (2)*, *Duygu (2)*, *İlgi, Yetenek (1)*, *Müziği sevme (1)*, *Karakter (1)*, *Yönlendirilmeler (1)*, *Kendine uygun (1)*, *Bireyin kendi arayışları (1)*, *Hayaller (1)*, *Müziksel algılayış (1)*, *Haz alma (1)*, *Psikoloji (1)* ve *yaş (1)* olmak üzere 14 alt kategoride toplanmıştır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Genetik özellikler

"Genetik özelliklerle birlikte sosyal çevre ve statünün etkisi çok büyüktür." (K4), "Genetik faktörlerin dışında müzik içerisinde büyümenin çok önemli olduğunu düşünüyorum." (K9), "Genetik yatkınlık." (K19).

Müzikleri seçebilme

"Kendinde en güçlü hisleri uyandıran müzikleri seçebilme" (K22).

Duygu

"Kişinin duygu durumları." (K17), "Duygu bu konuda önceliklidir." (K3).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, ikinci baskın temanın ise *Bireysel farklılık etkeni* çıkması, müzik öğretmenlerinden elde edilen önceki verilerle tutarlılık göstermektedir.

4.2.3. Eğitim Etkeni Teması

Eğitim etkeni teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 5 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Okul (2), Eğitim (2) ve Müziksel bilgi birikim (1)* olmak üzere 3 alt kategoride toplanmıştır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

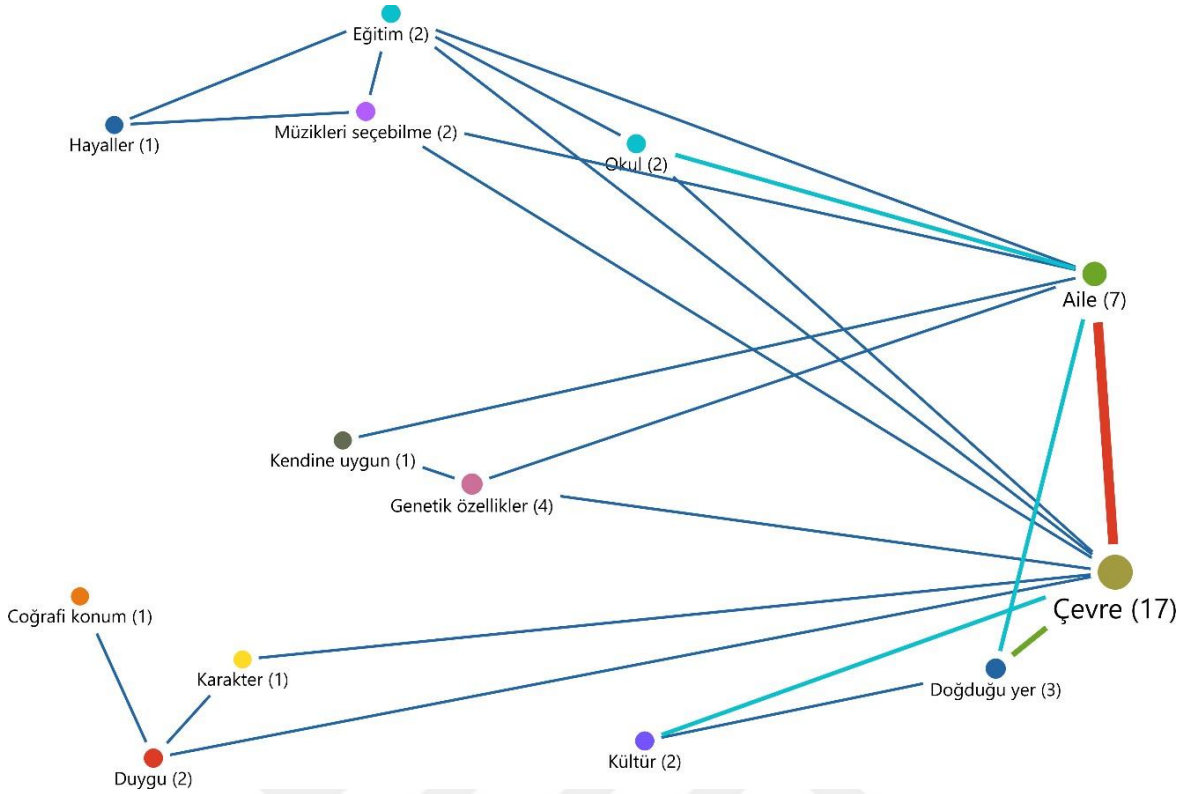
Okul

"Okul, aile, çevre, iletişim araçları (TV, radyo, internet vd.) ve yaş kişinin müzik kimliğini oluşturur." (K5).

Eğitim

"Eğitimim, dinlediğim eserler, hayallerim etkilidir." (K18).

Görüşler incelendiğinde, müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörlere ait müzik öğretmenlerinin ifadelerinin, eğitim etkeni teması altında en az çıkmış olması sosyokültürel çevre ve bireysel farklılıklar etkenlerine göre düşük düzeyde etkiye sahip olduğu söylenebilir.

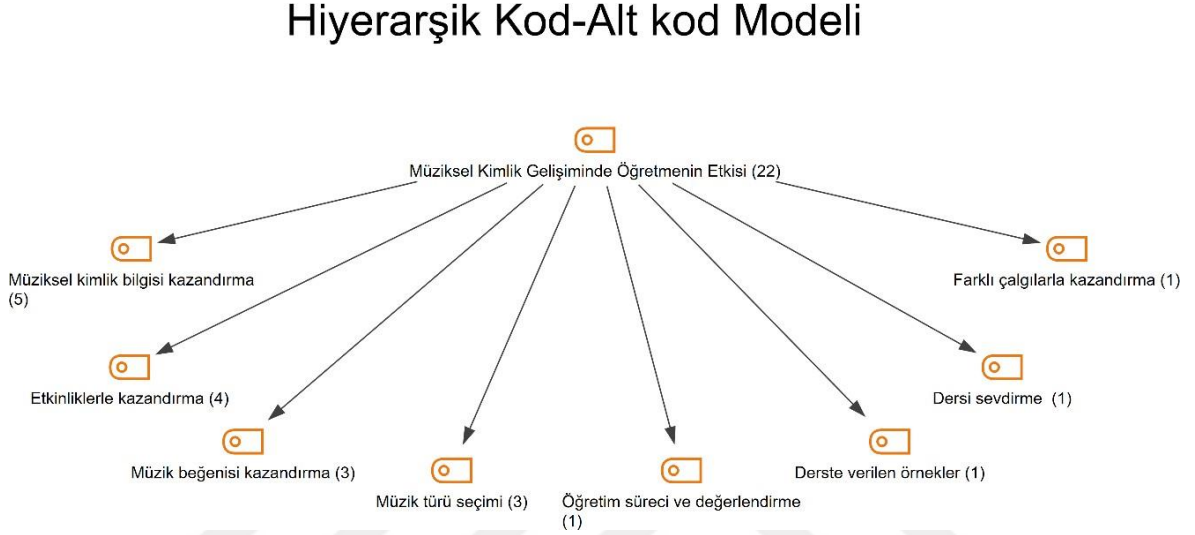

Şekil 4. Müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etkenlere ait kod haritası

Şekil 4'te görüldüğü üzere müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörlere ait en güçlü ilişki, *Çevre* ve *Aile* kodları arasındadır. Buradan, müziksel kimliğin oluşmasında genel olarak çevrenin büyük bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu iki kod arasındaki güçlü ilişki kırmızı çizgi ile gösterilmiştir. Ek olarak, *Doğduğu yer* kodunun *Çevre* ve *Aile* kodlarının yakınında olması, çevrenin etkisini destekler niteliktedir. *Coğrafi konum*, *Duygu*, *Karakter*, *Hayaller*, *Eğitim*, *Kendine uygun*, *Genetik özellikler* ve *Müzikleri seçebilme* kodlarının müziksel kimliğin oluşumunda zayıf bir ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu kodların arasındaki *Eğitim* kodunun, diğer kodlarla boyutlu bir bağlantı içinde olduğu gözden kaçmamalıdır. Buradan, eğitimin müziksel kimlik gelişiminde orta düzeyde etkili olduğu savunulabilir. Bir alt düzeyde görülen *Kültür* ve *Okul* kodlarının orta düzeyde etkiye sahip olduğu yorumu yapılabilir. Bu bağlantılar, açık mavi renk ile belirtilmiştir. *Kendine uygun* ve *Genetik özellikler* kodları birbirleriyle yakından ilişkilidir. Bununla birlikte, farklı kategorilerde olmalarına rağmen *Coğrafi konum*, *Duygu* ve *Karakter* kodları ile *Hayaller*, *Müzikleri seçebilme* ve *Eğitim* kodlarının kendi aralarında birbirleri ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir.

4.3. Öğrencilerin Müziksel Kimlik Gelişiminde Öğretmenin Etkisi

Şekil 5’de “Öğrencilerin Müziksel Kimlik Gelişiminde Öğretmenin Etkisi”ne yönelik görüşlerinin kodlu bölüm temelli hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Şekil 5. Müziksel kimlik gelişiminde öğretmenin etkisine ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 5’de yer alan “müziksel kimlik gelişiminde öğretmenin etkisi” teması kapsamında, 26 katılımcının ifadeleri 19 kod ile 8 kategori altında toplanmıştır. Bunlar, *Müziksel kimlik bilgisi kazandırma (5)*, *Etkinliklerle kazandırma (4)*, *Müzik beğenisi kazandırma (3)*, *Müzik türü seçimi (3)*, *Öğretim süreci ve değerlendirme (1)*, *Derste verilen örnekler (1)*, *Dersi sevdirmeye (1)* ve *Farklı çalgılarla kazandırma (1)* olarak görülmektedir.

Müziksel kimlik gelişiminde öğretmenin etkisine ait görüşlerden oluşan kategoriler incelendiğinde kodların büyük bir bölümü *Müziksel kimlik bilgisi kazandırma (5)*, *Etkinliklerle kazandırma (4)*, *Müzik beğenisi kazandırma (3)* ve *Müzik türü seçimi (3)* kategorileri altında yer aldığı görülmektedir.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Müziksel Kimlik Bilgisi Kazandırma

"Bize öğretilen ile öğrettiklerimiz güncel değil" (K1), "Öğretmenliğe daha faydalı dersler olmalı." (K2), "Müzikleri ve müzik kimliklerini ayırt edebilecek bilgiye sahip oldum." (K3), "Eğitimin bu konuda çok faydalı olduğunu düşünüyorum." (K9), "Müziğe bakış açısını genişletmek ve müzik bilinci kazandırmak" (K13).

Etkinliklerle Kazandırma

"Müziksel kimliğin dışına çıktığımdan dolayı etkinliklerin içeriği daha zengin oluyor." (K8), "Etkinlik açısından çok geniş açılara sahip olduğumuzu düşünmüyorum." (K11), "Elbette etkinlikler bizim müziksel kimliğimiz doğrultusunda şekil alıyor." (K16), "Müzik kültürü kazanımlarını sağlarken etkinliklerimde kullanıyorum." (K22).

Müzik Beğenisi Kazandırma

"Konuya ait müzik seçimleri öğretmene ait olduğu için öğrenciler üzerinde oldukça etkilidir." (K17), "Benim müzikal eğilimlerimin benim öğretmenliğime de yansıdığını dolayısıyla öğrencilere de yansıdığını düşünüyorum." (K20), "Müzik öğretmenleri kendi müzik beğenisini örgün eğitimindeki çocukları etkilemektedir." (K25).

Müzik Türü Seçimi

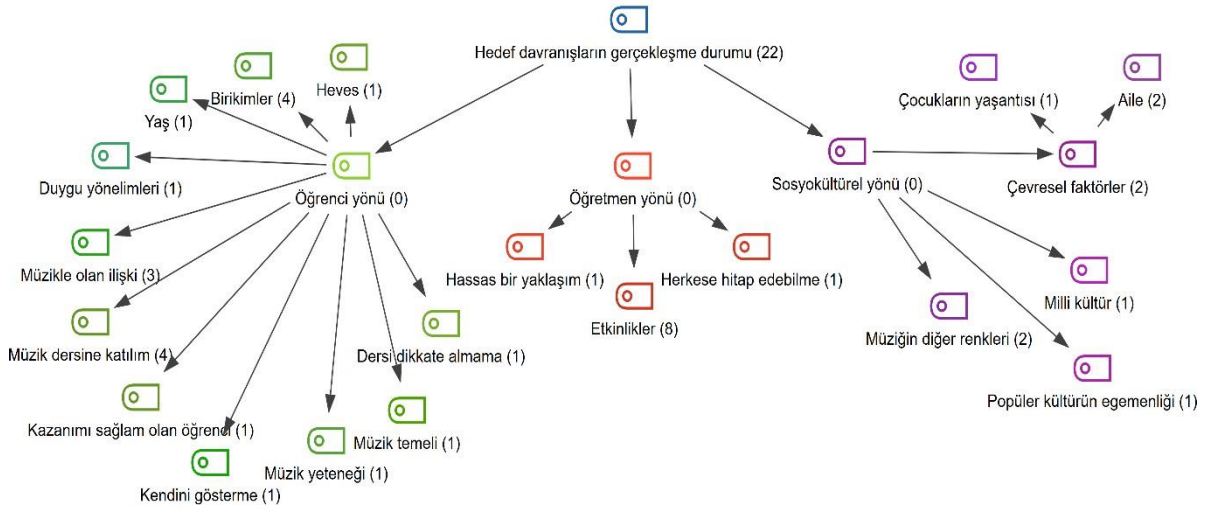
"Kendi bildiğimizi ve sevdiğimiz türleri öğretiyoruz." (K5), "Çoğu öğrencinin birçok müzik türünü bilmemesi yüzünden belki de kendini daha yakın göreceği türle tanışmadığını düşünüyorum." (K6), "Çocukların yeterince müzik türleri hakkında bilgisi yok, bazı öğretmenlerin de." (K11).

Müziksel kimlik gelişiminde öğretmenin etkisine ait baskınlık gösteren kodlar incelendiğinde, öğretmenlerin; *Müziksel kimlik bilgisi kazandırma, Etkinliklerle kazandırma, Müzik beğenisi kazandırma* ve *Müzik türü seçimi* ile ilgili fikirlerinin yoğun olduğu görülmektedir.

4.4. Hedef Davranışların Gerçekleşme Durumu

Şekil 6'da “Öğrencilerin Müziksel Kimlik Gelişimlerine Yönelik Hedef Davranışların Gerçekleşme Durumu”na ait görüşlerinin kodlu bölüm temelli hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 6. Hedef davranışların gerçekleşme durumuna ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 6'de yer alan “Hedef Davranışların Gerçekleşme Durumu” teması kapsamında, katılımcıların ifadeleri 38 kod ile 3 kategori altında toplanmıştır. Bunlar, *Öğrenci yönü (19)*, *Öğretmen yönü (10)* ve *Sosyokültürel yönü (9)* olarak görülmektedir.

Hedef davranışların gerçekleşme durumuna ait görüşlerden oluşan kategoriler incelendiğinde kodların çoğunluğu *Öğrenci yönü (19)* üzerinde durmaktadır.

4.4.1. Öğrenci Yönü Teması

Öğrenci yönü teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 19 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Öğrenci yönü*, *Birikimler (4)*, *Müzik dersine katılım (4)*, *Müzikle olan ilişki (3)*, *Heves (1)*, *Yaş (1)*, *Duygu yönelimleri (1)*, *Kazanımı sağlam olan öğrenci (1)*, *Kendini gösterme (1)*, *Müzik yeteneği*

(1), *Müzik temeli (1)* ve *Dersi dikkate almama (1)* olmak üzere 11 alt kategoride toplanmıştır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntıların sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Birikimler

"Temelden almış olduğu müzik eğitimi birikimleriyle müzik dersine kattığında etkinliklere daha iyi katkı sağlayacağını düşünüyorum." (K11), "...birikimlerle katıldıkları için bazı şeyleri değiştirmek zor" (K13), "Müzik eğitimi okul öncesinden itibaren verilmediği için istendik yönde bir müzikal kimlik kazanmadan ortaokula gelmektedirler." (K20), "Örneğin rap müzikle amatör olarak ilgilenen kendi sözlerini yazan bir öğrenciden belirli gün ve haftalarda yapılan etkinlikler için kendi tarzında bir ürün oluşturması istenebilir." (K22).

Müzik Dersine Katılım

"Bu kazanımlar genellikle olumlu sonuçlanıyor yani müzik dersine katılım daha çok hevesle ve daha dikkatle gerçekleşiyor." (K3), "Müziksel kimliği oluşmuş bir öğrencinin etkinliklere katılımı daha yüksek olur" (K12), "Kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz yönde birikimlerle katıldıkları için" (K13)

Müzikle Olan İlişki

"Müzikle olan ilişkiye büyük önem veririm" (K10), "...enstrüman çalan öğrencilerin ölçme ve değerlendirmesi de bu şekilde yapılabilir." (K22), "Müziksel kimliği oturmuş enstrüman çalabilen öğrencilerle etkinlikler yapmak diğer öğrencilere örnek olmaktadır." (K25).

Duygu Yönelimleri

“Ortamda dinlenen müzik, öğrenciyi ve duygu yönelimlerini etkilemektedir.”
(K26).

Müzik Yeteneği

“Her öğrencinin müzik yeteneği geliştirilebilir.” (K19).

Kazanımı Sağlam Olan Öğrenci

“Kazanımı sağlam olan öğrenciyle çalışmak keyiflidir.” (K1).

İfadeler genel olarak incelendiğinde, hedef davranışların gerçekleşme durumuna ilişkin müzik öğretmenlerinin görüşleri, *Öğrenci yönü* temasında yoğun olarak *Birikim*, *Müzik dersine katılım* ve *Müzikle olan ilişki* kodlarında görülmektedir. Buradan, müzik öğretmenlerinin müziksel kimlik kazanımına yönelik bir hedef davranışı gerçekleştirirken, öncelikle öğrencinin durumunu göz önüne aldıkları söylenebilir.

4.4.2. Öğretmen Yönü Teması

Öğretmen yönü teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 10 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Etkinlikler* (8), *Hassas bir yaklaşım* (1) ve *Herkese hitap edebilme* (1) olarak 3 alt kategoride toplandıkları görülmektedir.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Etkinlikler

“Müziksel kimliği oluşmuş bireye etkinliklerin iyi bir destekleme yöntemi olduğunu düşünüyorum.” (K4), *“Etkinliklere daha iyi katkı sağlayacağını düşünüyorum.”* (K11),

"Etkinliklerden keyif almalarını sağlamaya çalışıyorum." (K13), "Öğrencilerle etkinlikler yapmak diğer öğrencilere örnek olmaktadır." (K25).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, müziksel kimlik kazanımına yönelik hedef davranışların gerçekleşme durumunun öğretmenler tarafından etkinliklerle de sağlandığı; öğrencilerinin durumunu kavrayan öğretmenlerin, buna uygun etkinliklerle dersleri daha verimli hale getirmeye çalıştıkları sonucu çıkarılabilir.

4.4.3. Sosyokültürel Yönü Teması

Sosyokültürel yönü teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 9 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Müziğin diğer renkleri (2)*, *Çevresel faktörler (2)*, *Milli kültür (1)* ve *Popüler kültürün egemenliği (1)* olmak üzere 4 alt kategoride görülmektedir. *Çevresel faktörler* kendi içinde 2 alt kategoriye ayrılmakta ve bunlar da *Aile (2)* ve *Çocukların yaşantısı (1)* şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Müziğin diğer renkleri

"Öğrencileri müziğin diğer renkleriyle tanıştırmak yeterlidir." (K15), "Farklı pencerelerden bakmalarına fırsat vererek kendilerini müziksel anlamda geliştirmelerini sağlayabiliriz." (K16).

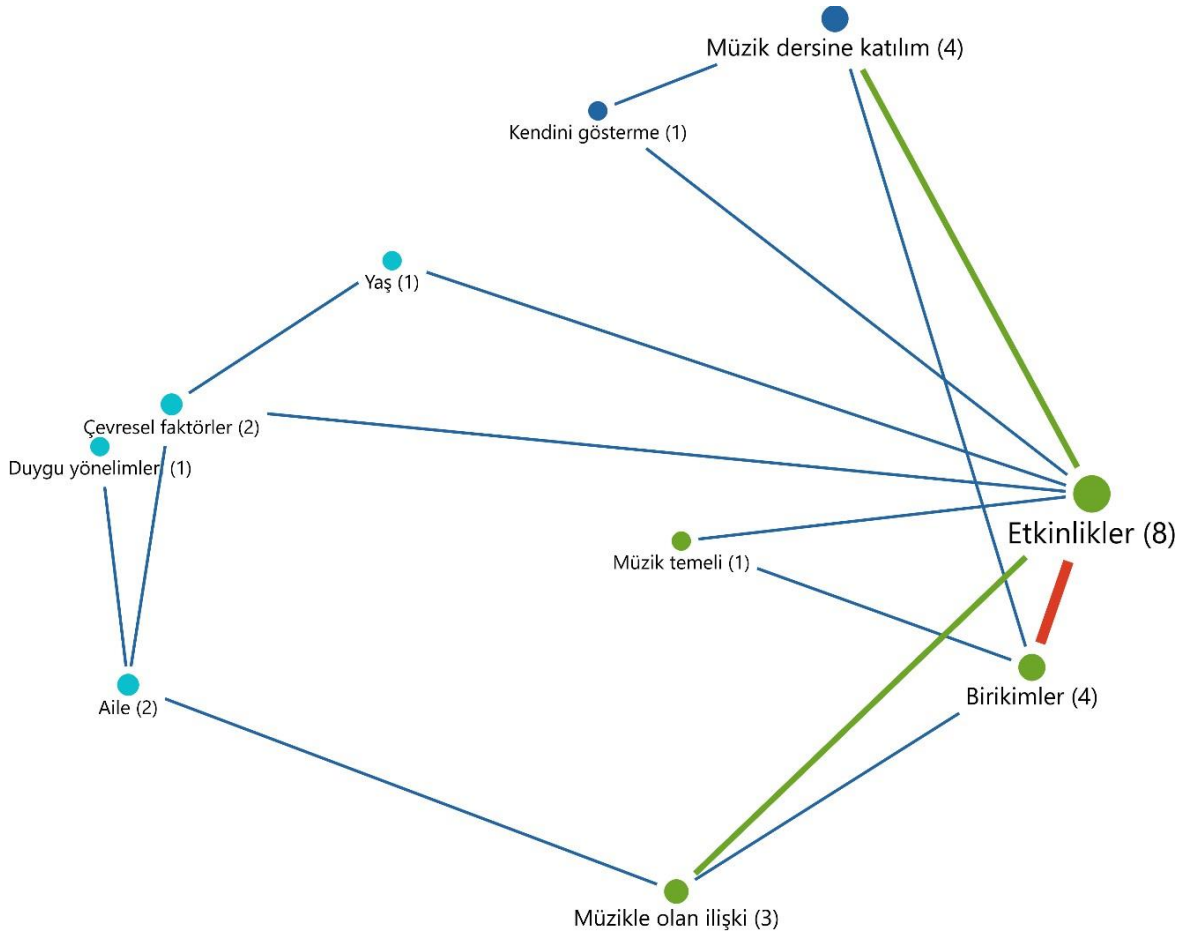
Çevresel faktörler

"Yaşadıkları dönemden ve çevresel faktörlerden etkilenen bu yaşlar için müziksel kimliği daha çok çalma söyleme etkinlikleriyle değiştirebiliriz." (K17).

Aile

"Aileden bu altyapıya sahip öğrenciler müzik kimliği oluşturmaya oldukça elverişli." (K10), "Aile yapısının etkisi." (K26).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, müziksel kimlik kazanımına yönelik hedef davranışların gerçekleşme durumunda, öğretmenler tarafından, öğrenci ve öğretmen faktöründen bağımsız olarak sosyokültürel çevrenin de etkili bulunduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 7. Hedef davranışların gerçekleşme durumuna ait kod haritası

Şekil 7’de yer alan hedef davranışların gerçekleşme durumuna ait kod haritası incelendiğinde, hedef davranışların gerçekleşme durumunda en kalın çizgiye sahip olan *Etkinlikler* kodunun *Birikimler* koduyla güçlü bir bağlantı içinde olduğu görülmektedir. K25 kodlu katılımcının "Müziksel kimliği oturmuş enstrüman çalabilen öğrencilerle

etkinlikler yapmak diğer öğrencilere örnek olmaktadır." ifadesi bu durumu desteklemektedir. Bu bağlantı kırmızı çizgi ile gösterilmiştir. İkinci düzey güçlü bağlantılar, *Etkinlikler, Müzikle olan ilişki ve Müzik dersine katılım* arasındadır ve bu bağlantılar yeşil çizgi ile gösterilmiştir. Buradan, hedef davranışların gerçekleşme durumunun, çoğunlukla öğrenci ve öğretmene bağlı olduğu söylenebilir. *Yaş, Çevresel faktörler, Duygu yönelimleri ve Aile* kodlarının merkeze olan uzaklığı, müziksel kimlik kazanımına yönelik hedef davranışların gerçekleşme durumunda zayıf bir ilişki içinde olduklarını ortaya koymaktadır.

4.5. Müziksel Kimlik Gelişiminde 2018 Müzik Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Yeterliğine İlişkin Görüşler

Tablo 4'te, Müziksel Kimliğin Gelişmesinde 2018 Müzik Dersi Öğretim Programındaki kazanımların yeterliğine ait katılımcılardan elde edilen veriler yer almaktadır.

Tablo 4

2018 Müzik Dersi Öğretim Programındaki kazanımların yeterliğine ait görüşlerin dağılımı

Tecrübe	Cinsiyet	Hayır	Evet
		n	n
0-5 yıl	Kadın	5	5
	Erkek	-	2
5-10 yıl	Kadın	-	1
	Erkek	-	1
10-15 yıl	Kadın	2	2
	Erkek	-	2
15-25 yıl	Kadın	-	1
	Erkek	1	1
25 yıl ve üzeri	Kadın	1	1
	Erkek	-	-
Toplam		9	16

Tablo 4'te yer alan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, programdaki kazanımların yeterliğine ait görüşlerin büyük oranda "evet" şeklinde çıktığı görülmektedir. Buradan öğretmenlerin, 2018 müzik dersi öğretim programının, öğrencilere müziksel kimlik kazandırma konusunda oldukça yeterli olduğunu düşündükleri sonucu çıkmaktadır.

Ayrıca, tabloda da görüldüğü üzere programın yeterlik durumu ile cinsiyet-tecrübe faktörleri arasında bir bağlantı bulunmadığı söylenebilir.

4.6. Müziksel Kimlik Gelişiminde Müzik Ders Kitaplarının Etkisine İlişkin Görüşler

Tablo 5’te, katılımcılardan, müzik ders kitabının, müziksel kimliğin oluşup gelişmesine olan katkısına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 5

Müziksel kimliğin oluşma ve gelişmesine ilişkin kazanımların elde edilme durumu

Tec. Sür.	Hiç katkısı yoktur	Hiç katkısı yoktur	Az düzeyde katkısı vardır	Katkısı vardır	Tamamen katkı sağlamaktadır
	n	n	n	n	n
0-5 yıl	-	2	5	5	-
5-10 yıl	-	-	-	2	-
10-15 yıl	-	-	1	5	-
15-25 yıl	-	1	1	2	-
25 yıl üzeri	-	-	1	1	-
Toplam	-	3	8	15	-

Tablo 5’te görüldüğü üzere müzik ders kitaplarının, müziksel kimliğe olan katkısına ait öğretmenlerin görüşleri, büyük çoğunlukla “*katkısı olduğu*” yönünde toplanmaktadır. Buradan, müzik öğretmenlerinin müzik ders kitaplarında yer alan kazanımların, müziksel kimlik gelişimine katkısı olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerinin, mesleki tecrübelerine göre anlamlı bir şekilde dağılmadığı, bu durumdan da mesleki tecrübenin bu görüşe önemli bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

4.7. Öğretmenlerin Çalıştığı Okullarda Müzik Sınıfının Bulunma Durumu

Tablo 6’da Öğretmenlerin çalıştıkları okullarda müzik sınıfının bulunma durumu yer almaktadır.

Tablo 6

Müzik sınıfının bulunma durumu

Katılımcı	Evet	Hayır	Toplam
	n	n	n
Toplam	15	11	26

Tablo 6’da görüldüğü üzere müzik öğretmenlerinin yarısından fazlasının müzik dersini işledikleri bir sınıfa sahip oldukları anlaşılmaktadır.

4.8. Öğretmenlerin Çalıştığı Okullarda Yer Alan Müzik Sınıfının Özelliklerini Yeterli Bulma Durumu

Tablo 7’de Müzik sınıfının özelliklerini yeterli bulma durumuna ait veriler yer almaktadır.

Tablo 7

Müzik sınıfının özelliklerini yeterli bulma durumu

Tec. Sür.	Yok	Çok yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Tam doğanımı
	n	n	n	n	n
0-5 yıl	6	-	2	2	2
5-10 yıl	-	-	-	2	-
10-15 yıl	-	1	1	3	1
15-25 yıl	-	1	1	2	-
25 yıl üzeri	2	-	-	-	-
Toplam	8	2	4	9	3

Tablo 7’de görüldüğü üzere müzik sınıfına sahip olan öğretmenlerin, nitelikli bir müziksel kimlik gelişimi için bu sınıflardaki özellikleri büyük çoğunlukla yeterli buldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin mesleki tecrübeleri ile müzik sınıfına sahip olma durumlarının hiçbir şekilde alakalı olmadığı bir başka sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.9. Müzik Sınıfındaki Araç-Gereç ve Materyaller

Görüşme formundaki dokuzuncu sorunun “a” bölümü; “*Bu öğretim ortamında sahip olduğunuz araç-gereç ve materyaller nelerdir?*” şeklindedir. Katılımcılardan gelen dönütler Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Müzik sınıfındaki araç, gereç ve materyallerin durumu

Tec. Sür.	Bilişsel Mat.	Devinişsel Mat.	Duyuşsal Mat.	Hiçbiri	Hepsi
	n	n	n	n	n
0-5 yıl	1	1	2	-	2
5-10 yıl	-	1	1	-	1
10-15 yıl	-	1	3	-	1
15-25 yıl	-	-	2	1	1
25 yıl üzeri	-	-	-	-	-
Toplam	1	3	8	1	5

Tablo 8’de yer alan verilere göre müzik sınıfına sahip olan öğretmenler, bu sınıflarda çoğunlukla “*duyuşsal materyallere*” sahip olduklarını belirtmişlerdir. Müzik dersi için duyuşsal materyallerin oldukça önemli olduğu düşünülünce bu durumun öğrencilerin müziksel kimliklerinin gelişimi için olumlu bir etki yaratacağı söylenebilir.

4.10. Müzik Sınıfında Sahip Olunan Enstrümanlar

Görüşme formunda yer alan 9.b. sorusu “*Bu öğretim ortamında sahip olunan çalgılar nelerdir?*” şeklindedir. Tablo 9’da öğretmenlerin ifadelerine ait veriler yer almaktadır.

Tablo 9.

Öğretmenlerin müzik ortamlarında sahip oldukları çalgıların dağılım tablosu

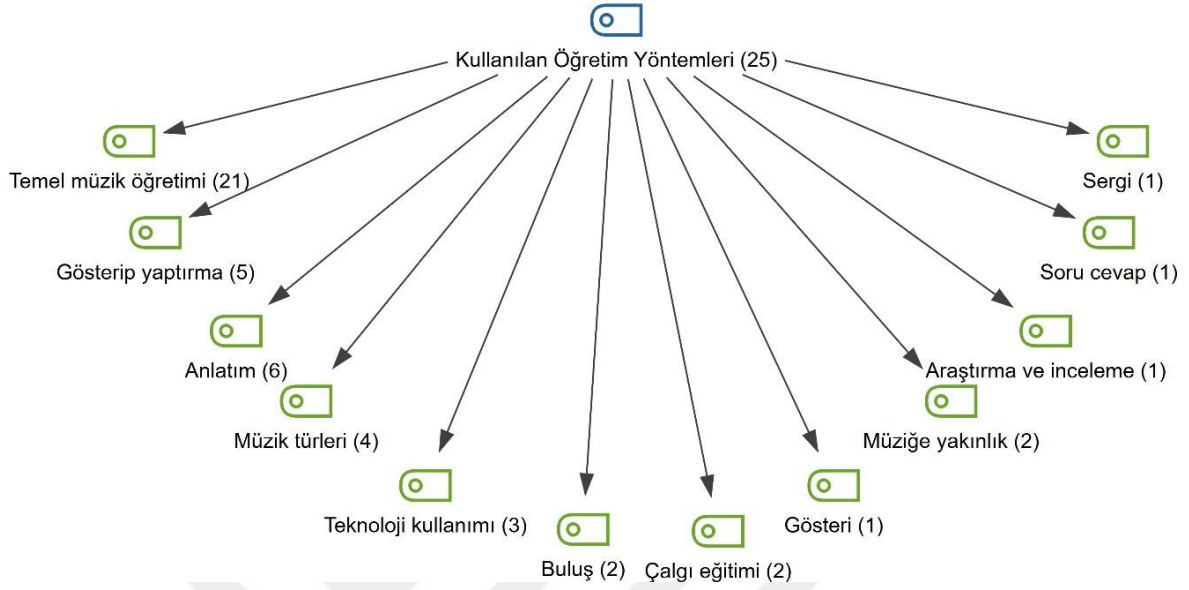
Enstrümanlar	n
Gitar	12
Dijital Piyano	9
Elektronik Org	7
Ritim Çalgıları	7
Keman	6
Bağlama	6
Flüt	6
Melodika	1

Tablo 9’da görmekte olduğumuz verilere doğrultusunda, öğretmenlerin ders işledikleri müzik ortamında, çoğunlukla *Gitar*, *Dijital Piyano*, *Elektronik Org* ve *Ritim Çalgılarına* sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin, gitarı tercih etmesinde, kolay taşınabilirliği ve çok sesli bir enstrüman olmasının etkili olduğu söylenebilir. İkinci ve üçüncü en çok tercih edilen enstrümanların ise piyano ve ritim çalgıları olarak çıkması, öncelikle okulun ekonomik durumu, sonrasında öğrencilerin elde etmesi beklenen kazanımların nitelikli şekilde yerine ulaşması açısından önemli olduğu düşünülebilir.

4.11. Müziksel Kimlik İçin Gelişimi İçin Yararlanılan Metot, Yöntem ve Yaklaşımlar

Şekil 8’de müziksel kimliğin oluşma ve gelişme sürecinde yararlanılan metot, yöntem ve yaklaşımlara ait görüşlerin hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 8. Yararlanılan metot, yöntem ve yaklaşımlara ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 8’de görüldüğü üzere “Müziksel Kimliğin Oluşma ve Gelişme Sürecinde Yararlanılan Metot, Yöntem ve Yaklaşımlar” teması kapsamında, katılımcıların ifadelerinden 49 kod ile 12 kategori oluşturulmuştur. Bunlar; 12 kategori; *Temel müzik öğretimi (21)*, *Anlatım (6)*, *Gösterip yaptırma (5)*, *Müzik türleri (4)*, *Teknoloji kullanımı (3)*, *Buluş (2)*, *Çalgı eğitimi (2)*, *Müziğe yakınlık (2)*, *Gösteri (1)*, *Araştırma ve inceleme (1)*, *Soru cevap (1)* ve *Sergi (1)* kategorileridir.

Elde edilen verilerden en fazla kod üretilen temaların; *Temel müzik eğitimi (21)*, *Anlatım (6)* ve *Gösterip yaptırma (5)* olduğu görülmektedir.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Temel müzik eğitimi

“Şarkıları çalıp söylemek ve dinletmek” (K3), “Gelenek ve milli kültürün müzikle olan ilişkisine dikkatle eğiliyorum.” (K10), “Hem ritim hem ezgiler ile etkinlik oluşturuyorum.” (K11), “Dinleme, söyleme ve çalma.” (K13), “Enstrüman kullanabilmeleri

için nota bilgisi kullanıyorum." (K16), "Dinleme etkinlikleri, söyleme etkinlikleri, müzik kültürü anlatımı." (K17), "Sınıfa farklı çalgılar getirmek, farklı ülkelerin müzik kültürlerinden ve müzisyenlerinden konuşmak." (K21), "Müzik kültürünün gelişmesi ve iyi bir dinleyici olmaları yönünde çalışıyorum." (K22), "Genellikle solfej, bona ve çalgı uygulama etkinlikleri ve müzik kitabındaki etkinlikler." (K24).

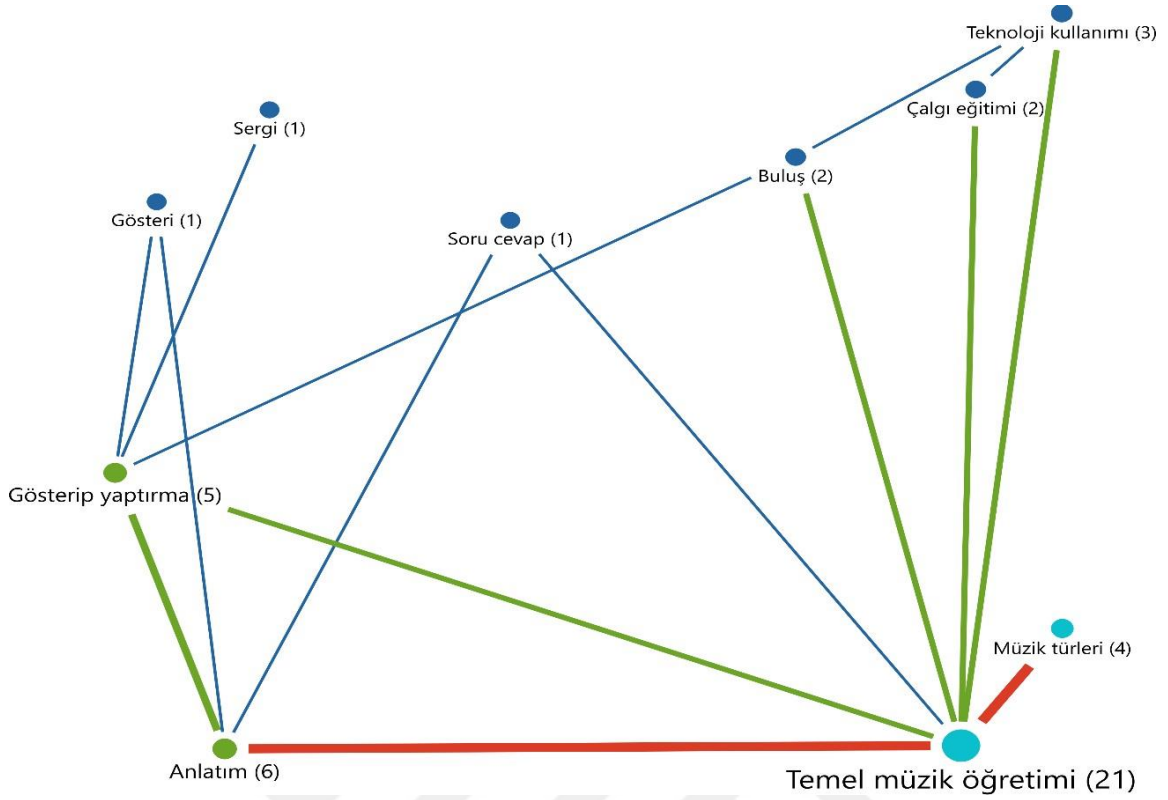
Anlatım

"Anlatım yöntemleri." (K4), "Anlatım yöntemlerini kullanarak dersleri işliyoruz." (K5), "Anlatma" (K15).

Gösterip yaptırma

"Gösterip yaptırma yöntemi ile devam ediyorum" (K7), "Gösterme" (K18), "Gösterip yaptırma" (K25).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, öğretmenlerin, müziksel kimliğin oluşma ve gelişme sürecinde yararlanılan metot, yöntem ve yaklaşımlara ait düşünceleri, büyük bir çoğunlukla temel müzik öğretimi yönündedir. Bu durum, 2018 müzik dersi öğretim programında yer alan "*kültürel farkındalık ve ifade*" yetkinliğine uygun hareket ettiklerini göstermektedir. Şekil 9'da katılımcıların oluşturmuş oldukları temalara ait kodlara ilişkin kod haritası yer almaktadır.

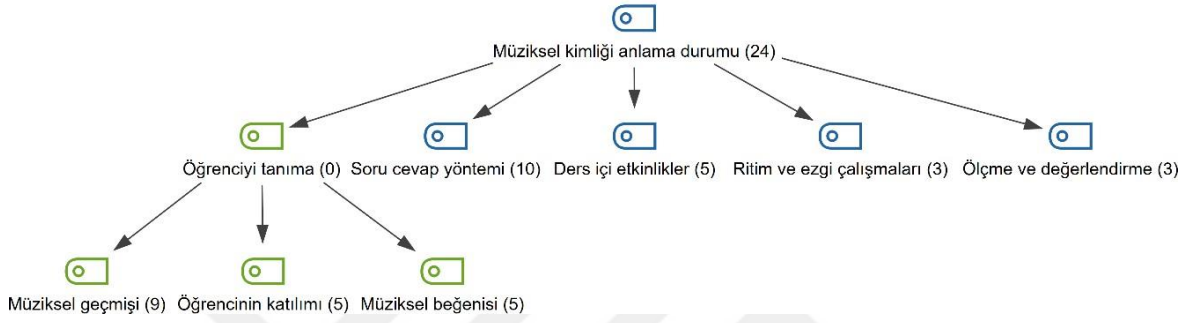
Şekil 9. Yararlanılan metot, yöntem ve yaklaşımlara ait kod haritası

Şekil 9’da yer alan müziksel kimliğin oluşum ve gelişim süreçlerinde yararlanılan metot, yöntem ve yaklaşımlara ait kod haritası incelendiğinde, en kalın çizgiye sahip olan *Temel müzik öğretimi*, *Müzik türleri* ve *Anlatım* güçlü bir bağlantı içinde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca *Temel müzik öğretimi* kodunun çok boyutlu bir bağlantıya sahip olduğu gözden kaçmamalıdır. *Gösteri*, *Sergi*, *Soru cevap*, *Buluş*, *Çalgı eğitimi* ve *Teknoloji kullanımı* kodlarının birbirlerine ve merkeze olan uzaklıkları, müziksel kimliğin oluşum ve gelişim süreçlerinde yararlanılan metot, yöntem ve yaklaşımlar ile zayıf bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. İkinci düzey güçlü bağlantılar, *Gösterip yaptırma* ile *anlatım* ve *Buluş*, *Çalgı eğitimi*, *Teknoloji kullanımı* ile *Temel müzik öğretimi* arasındadır. Bu bağlantılar yeşil çizgi ile gösterilmiştir.

4.12. Öğretim Sürecinin Başında Müzik Kimlik Durumu

Şekil 10’da öğretim sürecinin başında, öğrencilerin müziksel kimlik durumlarına yönelik görüşlerine ait hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 10. Müziksel kimliği anlama durumuna yönelik hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 10’da yer alan “Müziksel Kimliği Anlama Durumu” teması kapsamında, katılımcıların ifadelerinden 40 kod ile 5 kategori oluşturulmuştur. Bunlar; *Öğrenciyi tanıma (19)*, *Soru cevap yöntemi (10)*, *Ders içi etkinlikler (5)*, *Ritim ve ezgi çalışmaları (3)* ve *Ölçme ve değerlendirme (3)* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müziksel kimliği anlama durumuna yönelik görüşlerden oluşan kategoriler incelendiğinde kodların yoğun olarak *Öğrenciyi tanıma (19)* ve *Soru cevap yöntemi (10)* kategorisi altında yer aldığı görülmektedir.

4.12.1. Öğrenciyi Tanıma Teması

Müziksel kimliği anlama durumu teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 19 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Müziksel geçmişi (9)*, *Öğrencinin katılımı (5)* ve *Müziksel beğenisi (5)* olarak 3 alt kategoride görülmektedir.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Müziksel geçmişi

"Öğrenciyi tanıma ve analiz." (K4), "Müziğe karşı bakış açılarından, günümüz müzik anlayışına karşı yaklaşımlarından." (K10), "Ön bilgi kontrol ediyorum." (K11), "Müzikle alakalarını ölçerek." (K13), "Öğrencilerle müzik tarzları hakkında konuşarak." (K17).

Öğrencinin katılımı

"Ne kadar hevesle çalıp söylediklerine bakarak" (K3), "Farklı türlerden bahsettiğimizde dinlemek istemeleri, sorular sormaları." (K6), "Derse katılım" (K8), "Bazı etkinliklere yaklaşım tarzları" (K11), "İstekli olmasına bakarım." (K12).

Müziksel beğenisi

"Dinlemekten hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları müzikleri sorarak başlarım." (K21), "Sevdikleri şarkılarını çalma veya söylemelerini isteyerek" (K5).

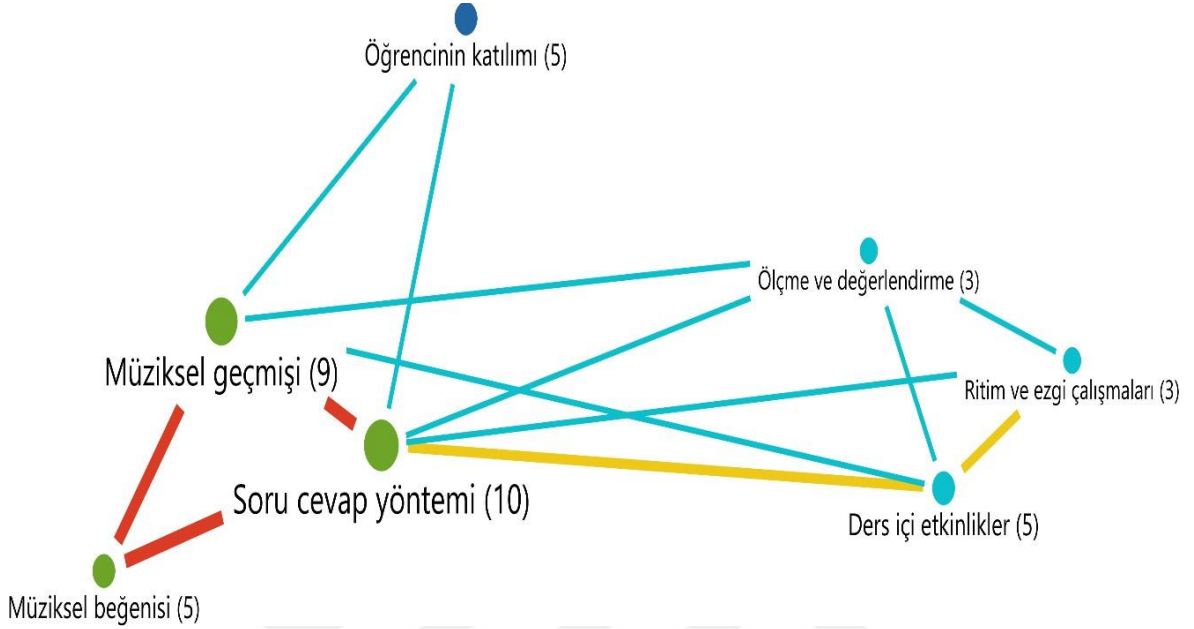
4.12.2. Soru Cevap Yöntemi Teması

Soru cevap yöntemi

"Müzik geçmişini sorgulayarak."(K1), "Sevdikleri sanatçıları sorarak" (K5), Sorular sorarak." (K7), "Soru cevap yöntemi." (K8), "Soru cevap yöntemini kullanarak." (K15), "Dinlemekten hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları müzikler, tanıdıkları müzisyenler gibi sorular sorarak başlarım." (K21), "Dinledikleri müzikleri sorgularım" (K22), "Hangi tür müzikleri dinlediklerini sorarım" (K24).

Buradaki ifadeler genel olarak incelendiğinde, öğretim sürecinin başındaki öğrencilerin müziksel kimlik durumlarını anlamaya yönelik öğretmenlerin görüşlerinden,

ilk olarak öğrenciyi tanımayı amaçladıkları ve bunu sohbet, soru- cevap gibi aktivitelerle yaptıkları anlaşılmaktadır.

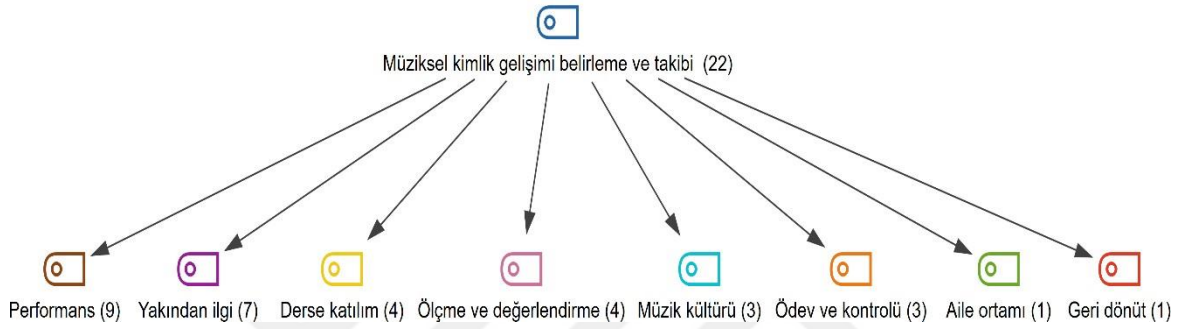
Şekil 11. Müziksel kimliği anlama duruma ait kod haritası

Şekil 11’de görüldüğü üzere öğretim sürecinin başındaki müziksel kimliği anlama durumuna ilişkin en yoğun bağlantı *Soru cevap yöntemi* olarak karşımıza çıkmaktadır. En kalın çizgiye sahip olan kod bağlantıları; *Soru cevap yöntemi*, *Müziksel beğenisi* ve *Müziksel geçmişi* kodları arasındadır. Aynı zamanda birbirlerine yakın olan bu bağlantılardan, müzik öğretmenlerinin öncelikli olarak öğrencileri tanımak istedikleri ve buna göre etkinlik, sınav veya ödev gibi unsurları düzenledikleri söylenebilir. *Öğrencinin katılımı* kodu, diğer kodlara uzak fakat etkili bir bağlantı içindedir. *Ölçme ve değerlendirme*, *Ritim ve ezgi çalışmaları* ile *Ders içi etkinlikler* kodlarının birbirleriyle yakın olmalarına rağmen diğer kodlara olan uzaklıkları, orta düzeyde dikkate alındıkları sonucu çıkartmaktadır. *Soru cevap yöntemi*, *Ders içi etkinlikler* ve *Ritim ve ezgi çalışmaları* kodlarının birbirleriyle bir alt düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bağlantılar turuncu renk ile gösterilmiştir. Buradan, öğretmenlerin; öğrencilerin müziksel kimliklerini anlamaya yönelik etkinlikleri uygularken, aynı zamanda, öğrencilerle sohbet ettikleri, onlara sorular sorarak aktif olmalarını sağladıkları söylenebilir.

4.13. Öğretim Sürecinde Müziksel Kimliğin Takibi

Şekil 12’de müziksel kimlik gelişimi belirleme ve takibine ait hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 12. Müziksel kimlik gelişimi belirleme ve takibine ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 12’de yer alan “Öğretim Sürecinde Müzik Kimliğinin Takibi” teması kapsamında, katılımcıların ifadeleri 32 kod ile 8 kategori altında toplanmıştır. Bunlar; *Performans (9)*, *Yakından ilgi (7)*, *Derse katılım (4)*, *Ölçme ve değerlendirme (4)*, *Müzik kültürü (3)*, *Ödev ve kontrolü (3)*, *Aile ortamı (1)* ve *Geri dönüt (1)* olarak çıkmıştır.

Elde edilen verilerden yoğunluklu olarak kod üretilen temalar *Performans (9)* ve *Yakından ilgi (7)* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Performans

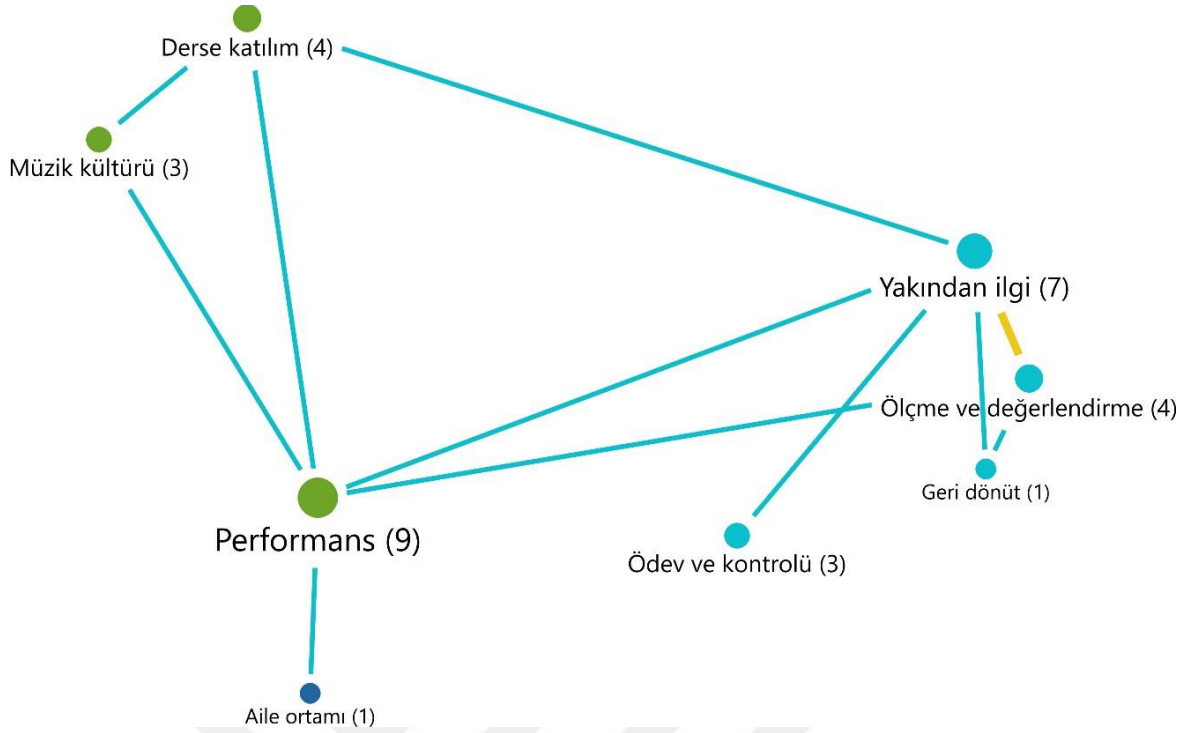
"Çalınan çalgılardan." (K2), "Öğrencilerin çalıştığımız eserlerin üzerindeki performansı." (K3), "Seviyesinde bir parça verip parçanın gerektirdiği gerekçelere uyuyor mu diye bakarım." (K12), "Dinledikleri ve seslendirdikleri eserler" (K14), "Çalgı

uygulama etkinlikleri esnasında takip ediyoruz." (K24), "Şarkı söylüyorlar mı buna bakarım." (K25).

Yakından ilgi

"Öğrencilerin çalıştığımız eserlerin üzerindeki performansı bunu açık bir şekilde belli ediyor ve buna göre takip ediyorum." (K3), "çocukla yakından ilgilenerek." (K4), "Tek tek incelediğim çocukları özel olarak görüşmeler yaparak daha da detayına inirim." (K9), "Kazanımlara olan katkılarıyla takip edebilirim." (K11), "araç gereçlere yaklaşımları ve tepkilerini gözlemleyerek." (K13), "İlgi duydukları müzikleri takip ederim." (K23).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, müziksel kimlik gelişimini belirleme ve takibine ait müzik öğretmenlerinin görüşleri, çoğunluklu olarak *Performans* ve *Yakından İlgi* kodlarında görülmektedir. Müzik öğretmenleri; derse aktif olarak katılan, müziğe hevesini belli eden veya performans sergileyen öğrencileri yetenekli, müziğe yatkın veya hevesli olarak sınıflandırdıkları için daha yakından ilgilendikleri düşünülebilir. Yine öğretmenlerin, müziksel kimlik konusunda herhangi bir takip veya belirleme sürecine girerken bireysel olarak öğrencinin dersteki durumunu göz önüne aldığı sonucu çıkarılabilir.

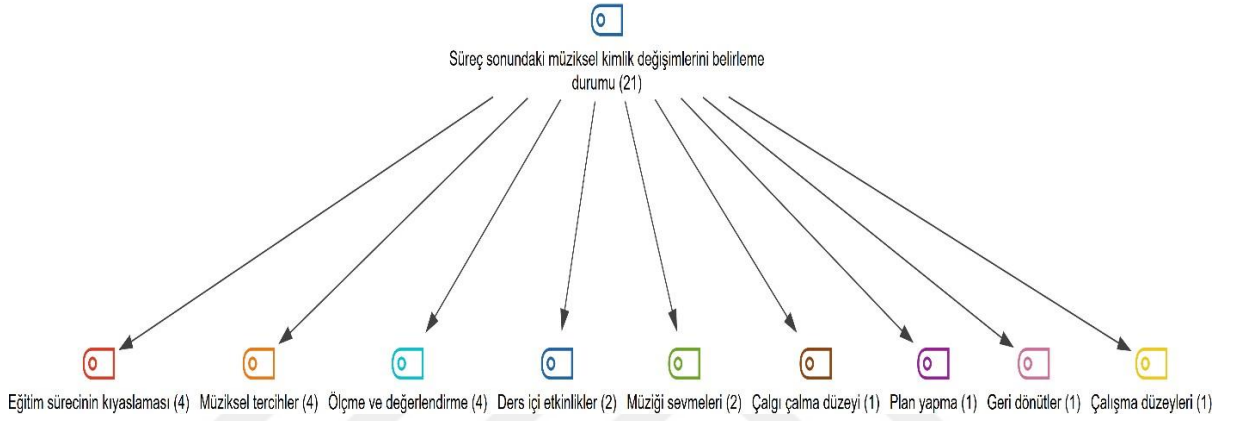
Şekil 13. Müziksel kimlik gelişimi belirleme ve takibine ait kod haritası

Şekil 13’de görüldüğü üzere müziksel kimlik gelişimi belirleme ve takibine ait kod haritasında en kalın çizgiye sahip olan *Ölçme ve değerlendirme* kodunun *Yakından ilgi* koduyla güçlü bir şekilde bağlantılı bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlantı turuncu renk ile belirtilmiştir. *Performans* ve *Yakından ilgi* kodlarının çok boyutlu şekilde karşımıza çıkması müzik öğretmenlerinin çoğunlukla derste performans gösteren öğrencilere yakından ilgi gösterdikleri söylenebilir. Yine bu durum, müzik dersinin öğretmen açısından da keyifli kılacağı için söylendiği yorumu yapılabilir. *Derse katılım*, *Müzik kültürü* ve *Aile ortamı* kodlarının merkeze olan uzaklığı, müziksel kimlik gelişimi belirleme ve takibiyle zayıf bir ilişki içinde olduğu söylenebilir. *Yakından ilgi*, *Ölçme ve değerlendirme* ve *Geri dönüt* kodlarının birbiriyle yakın ilişkide oldukları anlaşılmakta; bu kodlara *Ödev ve kontrolü* kodunun görece yakınlığı, orta düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, ödev ve kontrolünün çok tercih edilmese de etkili bir yaklaşım olduğu sonucunu doğurabilir.

4.14. Öğretim Süreci Sonundaki Müziksel Kimlik Değişimini Belirleme Durumu

Şekil 14’de süreç sonundaki müziksel kimlik değişimlerini belirleme durumuna ait hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 14. Süreç sonundaki müziksel kimlik değişimlerini belirleme durumuna ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 14’de “Öğretim Süreci Sonundaki Müziksel Kimlik Değişimini Belirleme” teması kapsamında, katılımcıların ifadelerinin 20 kod ile 9 kategori altında toplandıkları görülmektedir. Bunlar; *Eğitim sürecinin kıyaslaması (4)*, *Müziksel tercihler (4)*, *Ölçme ve değerlendirme (4)*, *Ders içi etkinlikler (2)*, *Müziği sevmeleri (2)*, *Çalgı çalma düzeyi (1)*, *Plan yapma (1)*, *Geri dönütler (1)* ve *Çalışma düzeyleri (1)* oldukları görülmektedir.

Elde edilen verilerden, katılımcıların *Eğitim sürecinin kıyaslaması (4)*, *Müziksel tercihler (4)* ve *Ölçme ve değerlendirme (4)* temalarında birbirine eşit olarak dağıldığı görülmektedir. Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Eğitim sürecinin kıyaslaması

"Sürecin başındaki ve sonundaki durumlarını kıyaslayarak." (K5), "İlk hallerini ve de son hallerindeki becerileri not alırım." (K9), "Yılın başıyla sonundaki gelişimlerini kıyaslayarak." (K13), "Dönem başı ve dönem sonu durumlarını karşılaştırırım." (K21).

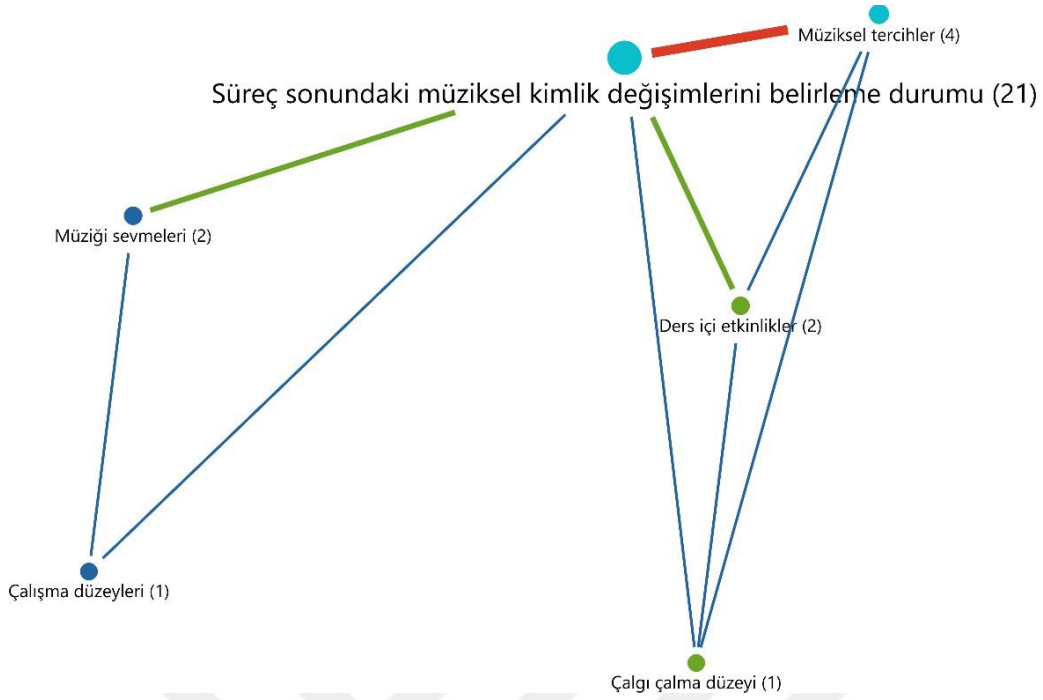
Müziksel tercihler

"Bir süre sonra öğrenci sadece kendi müziksel kimliğine uyan şarkıları tercih ediyor." (K3), "Şarkıyı dinlerken nelere dikkat ettiğine bakarım." (K16), "Öğrencilerden belirli aralıklarda ilgi duydukları müzikleri bir kâğıda yazıp bana vermelerini isterim." (K23), "Farklı türde dinlediği müzikler" (K25).

Ölçme ve değerlendirme

"Birçok sınaama yaparak belirlenebilir." (4), "Bilmediği bir parçayı deşifre etmesini isterim." (K12), "Dersine girilen sınıfların derslerde öğrenilen konuların ve eserlerin hakkında neler bildiğini ölçerek." (K17), "Yapılan değerlendirmelerden başarı ile geçerler." (K26).

İfadeler incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerin süreç sonundaki müziksel kimlik değişimlerini belirlemede; eğitim sürecinin başından da yararlandıklarını, süreç içinde öğrencilerin müziksel tercihlerini ve süreç sonundaki sınaama ile ortak bir yaklaşımı benimsedikleri söylenebilir.

Şekil 15. Süreç sonundaki müziksel kimlik değişimlerini belirleme durumuna ait kod haritası

Şekilde 15’de görülen süreç sonundaki müziksel kimlik değişimlerini belirleme durumuna ait kod haritasına göre en güçlü bağlantı *Müziksel tercihler* olarak karşımıza çıkmaktadır. *Müziksel tercihler* ve *Ders içi etkinlikler* kodlarının yakın bir ilişki içinde buldukları görülmektedir. Buradan, ders içindeki etkinlikler esnasında dinletilen eserlerin, öğrencilerin müziksel tercihlerinde etkili olduğu söylenebilir. *Müziği sevmeleri* ve *Dersi içi etkinlikler* kodları birbirine uzak olsa da ikinci düzeyde alakalı oldukları anlaşılmaktadır. *Çalışma düzeyleri* ve *Çalgı çalma düzeyi* kodlarının merkeze olan uzaklığı nedeniyle süreç sonundaki müziksel kimlik değişimlerini belirlemede zayıf bir ilişkiye sahip oldukları söylenebilir.

4.15. Müziksel Kimlik Değişimlerinin Dikkate Alınma Düzeyi

Tablo 9’da müziksel kimlik değişimlerinin dikkate alınma düzeyine ilişkin katılımcıdan elde edilen veriler yer almaktadır.

Tablo 2

Müziksel kimlik değişimlerinin dikkate alınma düzeyine ilişkin dağılım

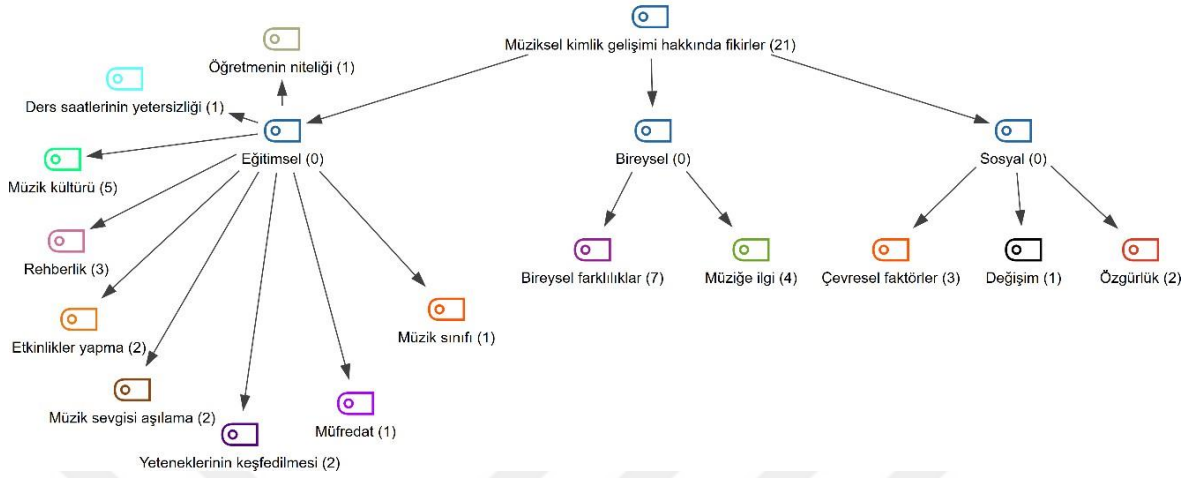
Tec. Sür.	Hiç dikkate almamalı	Az düzeyde dikkate almalı	Orta düzeyde dikkate almalı	Ağırlıklı dikkate almalı	Tamamen dikkate almalı
	n	n	n	n	n
0-5 yıl	-	2	1	8	1
5-10 yıl	1	-	1	-	-
10-15 yıl	1	-	4	-	1
15-25 yıl	1	-	2	1	-
25 yıl üzeri	-	1	-	-	1
Toplam	3	3	8	9	3

Tablo 9’da görüldüğü üzere, müzik öğretmenlerinin öğrencilerin müziksel kimlik değişimlerine ilişkin görüşleri, çoğunlukla *orta ve ağırlıklı düzeyde* dikkate aldıkları yönündedir. Buradan öğretmenlerin, öğrencilerin müziksel kimlik değişimlerini dikkate alarak eğitim süreci içerisinde gerekli düzenlemeleri yaptıkları; böylelikle, öğrencilerin daha verimli bir şekilde müziksel kimlik gelişimi gösterebileceğine inandıkları söylenebilir.

4.16. Müziksel Kimlik Gelişimi Hakkında Fikirler

Şekil 16’da müziksel kimlik gelişimi hakkında fikirlere ait hiyerarşik kod- alt kod modeli yer almaktadır.

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Şekil 16. Müziksel kimlik gelişimi hakkında fikirlere ait hiyerarşik kod- alt kod modeli

Şekil 16’da “Müziksel Kimlik Gelişimi Hakkındaki Fikirler” teması kapsamında, katılımcıların ifadeleri 35 kod ile 3 kategori altında toplanmıştır. Bunlar, *Eğitimsel (18)*, *Bireysel (11)* ve *Sosyal (6)* olarak görülmektedir.

Müziksel kimlik gelişimi hakkındaki fikirlere ait görüşlerden oluşan kategoriler incelendiğinde kodların çoğunluğu *Eğitimsel (18)* teması üzerinde durduğu görülmektedir.

4.16.1 Eğitimsel Teması

Eğitimsel teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 18 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Müzik kültürü (5)*, *Rehberlik (3)*, *Etkinlikler yapma (2)*, *Müzik sevgisi aşılama (2)*, *Yeteneklerin keşfedilmesi (2)*, *Ders saatlerinin yetersizliği (1)*, *Öğretmenin niteliği (1)*, *Müfredat (1)* ve *Müzik sınıfı (1)* olarak 9 alt kategoride görülmektedir.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Müzik Kültürü

"Dinledikleri müziklerin türlerini ve tarihsel gelişimlerini bilmelerinin önemine inanıyorum, ayrıca kaliteli eserlere yönelmeleri sanatsal zenginliği olan eserleri benimsemelerinin de müziksel kimliklerinin oluşmasında olumlu sonuçları olacağını düşünüyorum." (K13), "Dersine girdiğim bazı sınıflarda daha önce hiç Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserleri dinlememiş öğrencilerim varken bir süre sonra ön yargılarını kırarak diğer müzik tarzlarına da şans vermeye başlıyorlar." (K17), "Müzik kültürü gelişirse müziksel kimlik de oturaklı olur." (K22), "Genel anlamda tüm müzik türleri ve örnekleri hakkında bilgi sahibi edindirmeye çalışmaktayım." (K26).

Rehberlik

"En önemlisi eğitmenin eli hep öğrencinin üzerinde olmalı fakat bunu öğrenciye fazla yansıtmamalı ve sıkmamalıdır." (K4), "Biz eğitimcilerin görevi, öğrencilere farklı seçenekler sunup bunlardan kendilerine ait hissettikleri bir müziksel kimlik oluşturmalarını sağlamaya yardımcı olmaktır." (K14), "Öğretmen rol modelidir." (K25).

Etkinlikler Yapma

"Sık sık keyif alacağı etkinlikler düzenlenmesi gerektiğini, etkinlik düzenlerken öğrencinin kısmen serbest bırakılması gerektiğini düşünüyorum."(K4), "Öğretmenin zengin etkinlikleriyle çocukların müziksel kimliklerinin geliştirilmesi çok önemlidir." (K11).

Yeteneklerin keşfedilmesi

"Kişisel düşüncem, genetiği yatkın olup yeteneği olan çocuklara en azından şehirlere birkaç müzik laboratuvar kurulup yeteneklerinin keşfedilmesi gerektiği yönündedir." (K9), "Sınıf ortamında maalesef ortaöğretim öğrencileri müzikal yetenekleri sınılandığında çok çabuk demoralize oluyorlar ve sonuçta müzik dersinden ve müzikten soğuyorlar buna çok dikkat etmek gerekir ki müzik yapan çocuklar olsun." (K19)

Müzik Sevgisi Aşılama

"Müziğin farkı pencerelerini de göstermeye çalışırım." (K15), Öğrencilere tüm yönleri ile müzik sevgisi aşılama ve kendi müzikal kimliklerini kendilerinin oluşturmalarına imkân tanımak gerekir. (K5).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, öğretmenlerin genel olarak müziksel kimlikle ilgili fikirlerinin eğitimle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim faktörünü etkili bulmasından, öğrencilerin sahip oldukları iyi ya da kötü özelliklere ek olarak, nitelikli bir müziksel kimlik kazanmaları için önemli olduğunu düşündükleri yorumu yapılabilir.

4.16.2. Bireysel Teması

Bireysel teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 11 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Bireysel farklılıklar (7)* ve *Müziğe ilgi (4)* olarak 2 alt kategoriden oluşmaktadır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Bireysel farklılıklar

"Kimseyi kalıplara sokmak doğru değil." (K5), "Genetiği yatkın olup yeteneği olan çocuklar." (K9), "Öğrencilerin istek ve arzuları yönünde hareket edersek tabii ki güzel bir gelişme sağlanıyor ama katı bir çerçeveye sokmaya çalışırsak bundan güzel bir sonuç alamıyorum." (K12), "Kendilerine ait hissettikleri bir müziksel kimlik oluşturmalarını sağlama." (K14), "Öğrencilerimin bireysel müziksel kimlik değişimleri farklı olmakla birlikte genel olarak olumlu gelişim göstermektedir." (K24).

Müziğe ilgi

"Müzikle ilgili ortam ve derslerdeki davranışlarına bakarak." (K2), "Öğrencinin müziğe gerçekten ilgisi varsa bu durum eğitmen için de öğrenci içinde daha zevkli hale gelecektir." (K4), "Seçerek, araştırarak, kaliteli ve kalitesizi ayırt ederek dinlemeyi öğrenen birey oturmuş bir müzik kültürü ve müziksel kimliğe sahip olur." (K22).

Katılımcıların ifadelerine göre öğretmenlerin müziksel kimlikle ilgili fikirleri doğrultusunda, bireysel temasını ikinci düzeyde etkili gördükleri anlaşılmaktadır. Buradan öğretmenlerin, müziksel kimlik oluşturma ve geliştirme sürecinde, öğrencilerin müzikle olan ilişkisine sıkça değindikleri ve her öğrenciye aynı yaklaşımın işe yaramayacağını düşündükleri görülmüştür.

4.16.3. Sosyal Teması

Sosyal teması altındaki öğretmen görüşlerinin toplamda 6 kodlu belgede yer aldığı görülmektedir. Bu kodlu belgelerden elde edilen kategoriler ise; *Çevresel faktörler (3), Özgürlük (2) ve Değişim (1)* olarak 3 alt kategoride toplanmıştır.

Kodlardan oluşan örnekler bire bir alıntılarının sunulmasıyla verilmiştir. Bu kodlarla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Çevresel faktörler

"Müziksel kimliklerin kesinlikle coğrafya ve çevreyle ilgili olduğunu düşünüyorum." (K6), "Öğrenciler önce aileden sonra da akranlarından etkilenerek müziksel kimliklerini belirliyorlar." (K15), "Beğenin temelleri ailede daha sonra ilkokulda atılmaktadır." (K25).

Özgürlük

"Öğrencinin kısmen serbest bırakılması gerektiğini düşünüyorum." (K4).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, öğretmenlerin müziksel kimlik konusundaki fikirleri az düzeyde sosyal temasında toplanmaktadır. Öğretmenlerin bu fikirleri; öğrencilerin eğitim sürecine kadar oluşturup geliştirmiş oldukları müziksel kimliklerinin, iyi bir eğitim ve bireysel farklılıklar çerçevesinde nitelikli bir hal alacağı düşüncesine dayalı olduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın amaçları doğrultusunda, ortaokullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin müziksel kimlik kavramı üzerine görüşlerinin belirlenmesi, 2018 müzik dersi öğretim programının içerdiği müziksel kimlik öğelerinin belirlenmesi ve öğretmenlerin müziksel kimlik öğelerini hangi yöntemlerle aktardıklarını incelemek ve müziksel kimlik kavramı gelişimi üzerine önerilerde bulunmaktır.

Yapılan literatür taramasından elde edilen sonuçlara göre müziksel kimlik, bir bireyin müziksel deneyimleriyle oluşan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Müziksel kimliğe sahip olmak, profesyonel olarak müzikle ilgilenilmeyi gerektirmemektedir. Basitçe, duygu durumlarına uygun müzik dinlemek bile müziksel kimlik üstünde oldukça güçlü bir etkiye sahip olmaktadır. Literatür taraması sonucu müziksel kimliğin 3 farklı paradigmaya bağlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bunlar; bireysel farklılıklar, eğitim ve sosyokültürel çevredir. Güvenç (1995) kimliğe kaynak olanın karşıtlıklar olduğu dile getirmiştir. Gordon (2001) ve Hargreaves vd. (2002) araştırmalarında, müziksel kimliğin özellikle erken yaşlarda dikkatli bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini, bu sebeple çevrenin bu konudaki önemine değinmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi doğrultusunda, Öğretmenlerin müziksel kimlik kavramı hakkındaki düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar, müziksel kimliği her şeyden öte içsel bir kavram olarak tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Sosyokültürel ve eğitim anlamında verilen görüşler ise sözü edilen içselliği, bireyselliği tamamlayıcı niteliktedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda, müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörlerin neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerden elde edilen görüşler, müziksel kimlik kavramını tanımlarken verdikleri ifadelerden farklılık göstermektedir. Çoğu öğretmen, müziksel kimliğin oluşumunu bireysellikten öte sosyokültürel etkenlerle açıklamıştır. Bu durum, müziksel kimlik kavramının tanımı ile

oluşumuna etki eden faktörlerin birbirine benzemek zorunda olmadığı sonucunu doğurmuştur.

Araştırmanın üçüncü alt problemi ile öğretmenlerin, öğrencilerin müziksel kimliğine olan etkisini neler olduğu açıklamaları istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri ifadelerden elde edilen sonuç, bu etkiyi çoğunlukla ders sırasında, sahip oldukları müziksel kimlikleri ile oluşturdukları yönündedir. K20 ve K25 kodlu katılımcıların "*Benim müzikal eğilimlerimin benim öğretmenliğime de yansıdığını dolayısıyla öğrencilere de yansıdığını düşünüyorum.*" ile "*Müzik öğretmenleri kendi müzik beğenisini örgün eğitimindeki çocukları etkilemektedir.*" İfadeleri bu durumu desteklemektedir.

Dördüncü alt problem ile 2018 programındaki hedef davranışların gerçekleşme durumu ve bu programdaki kazanımların yeterliğine ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Hedef davranışların gerçekleşme durumuna ilişkin ifadeler 3 farklı temada toplanmıştır. Bunlar, öğrenci yönü, öğretmen yönü ve sosyokültürel yönü olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin, öğrenci yönünün ağırlıklı olarak seçmiş olmaları daha önceden müziksel kimlik kavramını açıklarken verdikleri ifadelerle örtüşmektedir. Kazanımların yeterliğine ilişkin öğretmenlerin ifadeleri, büyük çoğunlukla "evet" olduğu görüşmüştür. Bu durumda öğretmenlerin programın kazanımlarını yeterli bulduklarını ve kendi müziksel kimlikleriyle de nitelik kattıkları söylenebilir.

Araştırmanın beşinci alt probleminde, müziksel kimlik gelişiminde müzik ders kitaplarının etkisine ilişkin görüşler, çoğunlukla katkısı olduğu yönündedir. Bu durum, ders kitabının hazırlanmasında etkili olan 2018 programının hedef davranışlarını yeterli bulan öğretmenler tarafından tutarlılık göstermektedir. Buradan, öğretmenlerin müfredata ilişkin bir eksiklik bulmadıkları sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın altıncı alt problemi, ortaokul müzik öğretmenlerinin müzik dersini işledikleri bir sınıfa sahip olmadıkları, eğer sahiplerse bu sınıfların özelliklerini anlayamaya yöneliktir. Çıkan sonuçlarda, yarısından fazlasının müzik dersini işledikleri bir sınıfa sahip oldukları, bu sınıflardaki özellikleri büyük çoğunlukla yeterli buldukları, çoğunlukla "*duyuşsal materyallere*" sahip oldukları ve *Gitar, Dijital Piyano, Elektronik Org ve Ritim Çalgılarına* sahip oldukları görülmektedir. Sadece duyuşsal materyallerin

bulunması birtakım eksiklikler yaratma potansiyeline sahip olsa da müzik öğretmenlerinin, en çok seçtikleri enstrümanların, bu eksiklikleri tamamlamada önemli bir araç olduğu söylenebilir.

Araştırmanın yedinci alt problemi doğrultusunda müziksel kimlik kavramının gelişiminde ders içi ve ders dışı etkinliklerinin katkısına ilişkin görüşler öğrenilmeye çalışılmıştır. Çıkan sonuçlardan, öğretmenlerin düzenledikleri, planladıkları ve gerçekleştirdikleri ders içi ve ders dışı etkinliklerinin öğrenciler üzerinde büyük bir etkisi olduğu anlaşılmıştır. Öğretmenlerin, etkinlikleri düzenlerken öğrencilerin durumlarını göz önünde bulundurduğu, öğrencilerin ilgilerini çekecek farklı ve akılda kalıcı etkinlikler düzenlemeye dikkat ettikleri söylenebilir.

Araştırmanın sekizinci alt problemi doğrultusunda, Müziksel kimlik kavramının gelişiminde, derslerde kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri sorulmuştur. Temel müzik öğretimi anlatım ve gösterip yaptırma yöntemleriyle sağladıkları anlaşılmıştır. Temel müzik öğretimi esnasında anlatma ve gösterip yaptırma birlikte kullanıldığında güçlü bir kalıcı öğrenme sağlanabilir. K5 kodlu katılımcının *"Örnek olabilmek adına gösterip yaptırma yönetimini sıklıkla kullanıyoruz. Bunun dışında gösteri, anlatım yöntemlerini kullanarak dersleri işliyoruz."* ifadesi örnek olarak sunulabilir.

Araştırmanın dokuzuncu ve son alt probleminde, öğretim süreci boyunca, öğrencilerin müziksel kimlik durumlarını belirleme, takip etme ve süreç içindeki değişimlerini belirleme ile ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretim süreci başında, öğretmenler tarafından, öncelikle öğrenciyi tanımaya yönelik soru cevap gibi teknikler kullanıldığı anlaşılmıştır. Öğretmenlerin, öğrencileri analiz ederken derse katılıp katılmadı, ne kadar ilgi gösterdiği gibi unsurlarda özellikler durdukları görülmüştür.

Öğretim süreci içinde ise öğrenci merkezli cevapların çoğunlukla çıkması bireysel farklılığa bir kere daha vurgu yapmaktadır. Yine tanımaya yönelik ders içi etkinlikler düzenleyen öğretmenler de bulunmakta, böylelikle süreç devamında sağlıklı bir kimlik oluşturabilmek için bireysel farklılıkların her zaman önemli olduğu anlaşılmıştır.

Öğretim süreci sonunda öğretmenler, öğrencilerdeki değişimleri görmek adına çoğunlukla kıyaslama yaptıkları, müzik tercihlerine dikkat ettikleri ve ölçme ve değerlendirme kullandıkları görülmüştür. Bu durumun öğrencilerin değişimlerini anlamak için birden çok yöntem olduğu ve her öğretmenin kendine göre bir belirleme şekli olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin, bu değişimleri *orta ve ağırlıklı düzeyde* dikkate aldıkları sonucu şaşırtıcıdır. Çünkü önceki görüşlerle ilişkili olarak beklenti tamamen dikkate almaları yönünde olmalıdır.

Müzik öğretmenleriyle yapılan görüşme sonucunda, öğretmenlerin müziksel kimlik kavramı konusunda ortak bir fikirde buldukları görülmektedir. Öğretmenler, müziksel kimlik kavramını çoğunlukla bireysel farklılık ve sosyokültürel çevre faktörlerine bağlamışlardır. Ayrıca müzik öğretmenlerinin, müziksel kimlik kavramını tanımlarken kullandıkları faktörler ile bu kavramın oluşup gelişmesine etki eden faktörlerin farklı bulunduğu bir diğer araştırma sonucudur. Araştırmada, müzik öğretmenlerinin, 2018 müzik dersi öğretim programına hakim oldukları ve içeriğini beğendikleri sonucu çıkmıştır. Bununla birlikte müzik öğretmenleri, öğretim sürecindeki öğrencilerin müziksel kimliklerini düzenli olarak takip ederek gerekli düzenlemeler yaptıklarını belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

1. Müzik öğretmenleri, ders içi yaptıkları etkinlikleri artırabilir ve bu etkinliklerin daha interaktif olması sağlanabilir.
2. Müzik öğretmenlerinin, öğrencilerin müziksel kimliklerini daha iyi anlamak ve analiz edebilmek adına ders dışı etkinlikleri daha sık yapılabilir.
3. Müzik öğretmenleri, öğrencilerin müziksel kimlik gelişim süreçlerini daha iyi görebilmek adına, süreç içinde ve belirli aralıklarla öğrencilere bu konuda form doldurabilir.
4. Müzik öğretmenlerinin, müzik eğitimi için gerekli tüm araç ve gereçlerin sağlandığı bir müzik sınıfa sahip olmaları sağlanabilir.
5. Benzer bir çalışma, ilkokul ve lise düzeylerinde yapılarak konu ile alakalı daha kapsamlı bilgiler elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Abdurrezzak, A. (2018). “Üretim ve Tüketim Kültürü Açısından Müzik Kimliğinin Psiko-Sosyal ve Mitolojik Temelleri”. *Folklor Akademi Dergisi*, 1(2), 186-206.
- Altun, Z. D. (2020). “Müzik eğitiminde kullanılan öğretim yaklaşımları ve nota öğretimi”. Y. Şen, Ü. S. Şen, (ed.). *Sınıf Eğitiminde Müzik Eğitimi*. (s. 31-65). Nobel yayınevi: Ankara.
- Aristoteles, (1975). *Politika*. Mete Tuncay (Çev.) Remzi kitabevi: İstanbul
- Arslantaş, H. A. (2008). “Kültür–kişilik ve kimlik”. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 105-112.
- Artemiz, B. (2010). *Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aşkın, M. (2007). “Kimlik ve giydirilmiş kimlikler”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 213-220.
- Atak, H. (2011). “Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: Kuramsal bir değerlendirme”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 163-213.
- Attali, J. (2014). *Gürültüden Müziğe*. Gülüş Gülcügil Türkmen (çev.) Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Aytemur, B. (2020). “İlköğretim kaynaştırma eğitiminde müzik öğretimi”. Y. Şen, Ü. S. Şen, (Ed.). *Sınıf Eğitiminde Müzik Eğitimi*. (s. 255-287). Nobel yayınevi: Ankara.
- Aytemur, B. (2022). “Müzik Araştırmalarında Nitel Veri Analizi.” Y. S. Şen, Y. Şen., Şevki, Ö.A. (Ed.) *Müzik Araştırmalarında Bilimsel Yöntem ve Yaklaşımlar*. (s. 233-263). Nobel yayınevi: Ankara.
- Aytemur, B., Küçüköncü H. Y. (2020). “Temel eğitim sürecinde ilkokul müzik eğitimi”. Y. Şen, Ü. S. Şen (Ed.), *Sınıf eğitiminde müzik eğitimi*. (s. 67-86). Nobel Yayinevi: Ankara.
- Bilgin, A., Oksal, A. (2018). “Kültürel kimlik ve eğitim”. *Academy journal of educational sciences* 2(1), 82-90. DOI: 10.31805/acjes.346729.

- Boal-Palheiros, Graça & Hargreaves, David. (2001). "Listening to music at home and at school". *British Journal of Music Education*. 18(02), 103- 118. Doi: 10.1017/S0265051701000213.
- Chmiliar, L. (2010) "Multiple case desings". Mills, A. J., Durepos, G., & Wiebe, E. (Eds.). *Encyclopedia Of Case Study Research*. 582-584,Sage Publications: California.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., Turner, L.A. (2020). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz*. A. Aypay (çev. ve ed.). Anı. (Orijinal çalışma 2014 yılında yayımlanmıştır.)
- Çoraklı, E., Batıbay, D. (2011). "Müzikte Yaratıcı Düşünme Ölçeğinin Türkiye Koşullarına Uyarlanması". M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 11(34), 49-70.
- Çüçen, A. K. (2005). "Kültür, uygarlık, evrensellik ve çok-kültürlülük". Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, 05(4), 111-115.
- Fer, S. (2019). *Eğitimde Program Geliştirme*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Diken. İ.H., Batu, S. (2015). "Kaynaştırmaya giriş". İbrahim, H.D. (Ed.) *İlköğretimde kaynaştırma*, (s. 2-23), Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Erdal, B. (2010). "Müzik tercihi ve kişilik ilişkisi". *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 188-196.
- Erikson, E., (1968). *Identity youth and crisis*. W. W. Norton & Company: New york
- Gordon, E. E., (2001), *Music Aptitude And Related Tests*. GIA Publications: Chicago.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür*. Remzi kitabevi: İstanbul.
- Güvenç, B. (1995). *Kültür ve Eğitim*. Gündoğan yayınları: Ankara.
- Güvenç, B. (2016). *Sosyal Kültürel Değişme*. Efil yayınevi: Ankara.
- Güvenç, B. (2021). *Kültürün Abc'si*. Yapı kredi yayınları: İstanbul.
- Işıқтаş, B. & Tanar, M. (2015). "Kimlik oluşumu sürecinde popüler müziğin etkisi". *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0 (51), 31-49. DOI: 10.18368/IU/sk.42141.
- Jensen, L. A., Arnett, J. J., & McKenzie, J. (2011). "Globalization and cultural identity developments in adolescence and emerging adulthood". Schwartz, S. J., Luyckx,

- K., & Vignoles, V. L. (Eds.), *Handbook of identity theory and research*, 285-301, Springer Publishing: New York.
- Kabataş, M. (2017). "Boyutsal Açıdan Müzik". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 10-34.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel akademik yayıncılık: İstanbul.
- Kidd, W., & Teagle, A. (2012). *Culture and identity*. Bloomsbury Publishing: London.
- Kurtuldu, M. K. (2020). "Müziğin tanımı ve temel özellikleri". Y. Şen, Ü. S. Şen, (Ed.), *Sınıf eğitiminde müzik eğitimi*. (s. 1-29). Nobel yayınevi: Ankara.
- Küçüköncü, H. Y. (1990). *Müzik Eğitimi ve Öğretimi*. Efil yayınevi: Ankara.
- Küçüköncü, H. Y. (2021) *Genel Müzik Kültürü ve Müzik Öğretimi*. Efil yayınevi: Ankara.
- Larson, R. (1995). "Secrets in the bedroom: Adolescent' private use of media". *Journal of Youth and Adolescent*. 24(5), 535-550.
- MacDonald, R. A., Hargreaves, D. J., & Miell, D. (Eds.). (2002). "What Are Musical Identities, And Why Are They Important?". *Musical identities*. (s. 1-21) Oxford University Press: New York.
- MacDonald, R., Hargreaves, D. J., & Miell, D. (Eds.). (2017). Changing Identity Of Musical Identities. *Handbook Of Musical Identities*. (s. 3-26) Oxford University Press: New York.
- McPherson, G. E., Davidson, J. W., & Faulkner, R. (2012). *Music in our lives: Rethinking Musical Ability, Development And Identity*. Oxford University Press: New York.
- MEB (2018) *Müzik dersi öğretim programı*. Erişim: 2 Haziran 2021 <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=357>.
- Mora, N. (2008). "Medya ve kültürel kimlik". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 5(1), 1-14.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. Milli eğitim yayınevi: İstanbul.
- Özmenteş, G. (2010). "Müziksel Kimlik Gelişiminde Güdusel ve Sosyal Psikolojik Etkenler". 18. *EAS Kongresi* 26- 29 Nisan 2010, Bolu 370-380.

- Özmenteş, G. (2014). “Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin müzik özyeterlikleri, benlik saygıları ve bireysel özellikleri arasındaki ilişkiler”. *Eğitim ve Bilim*. 39(171), 138-152.
- Platon, (1975). *Devlet*. Sabahattin Eyüboğlu ve M. Ali Cimcoz (Çev.) Kültür yayınları: İstanbul.
- Pöder, K., & Küllu, K. (2015). “The formation of musical identity”. *The European Journal of Social & Behavioural Sciences*, 12(1), 1704-1711.
- Ratka, A. (2018). *Exploring identities in online music fandoms: How identities formed in online fan communities affect real life identities*. Honors College Theses, Pace University.
- Rickard, N., Chin, T. (2017). “Defining the musical identity of non-musicians”. MacDonald, R., Hargreaves, D. J., & Miell, D. (Eds.). *Handbook of musical identities*. (s. 288-303) Oxford University Press: New York.
- Sağır, T., & İmik, Ü., (2008). “Müziksel beğenide sosyal statünün rolü”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(24), 273-292.
- Sağır, A., & Öztürk, B. (2015). “Sosyolojik Bağlamda Müzik ve Kimlik: Karabük Üniversitesi Örneği”. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 121-154.
- Shweder, R. A., Goodnow J., Hatano, G., LeVine, H., Markus, H., Miller, P. (1998). “The Cultural Psychology Of Development: One Mind, Many Mentalities”. Damon, W. (Ed.) *Handbook Of Child Development*. (s. 865-937) New york: Wiley.
- Sözmez, V. (2022). *Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı*. Anı yayıncılık: Ankara.
- Şen, Y. (2022). “Sanat ve Bilim Yönleriyle müzik ve müzikte bilimsel araştırma”. Y. S. Şen, Y. Şen., Şevki, Ö.A. (Ed.) *Müzik araştırmalarında bilimsel yöntem ve yaklaşımlar*. (s. 23-37). Nobel yayınevi: Ankara.
- Şenel, O. (2014). “Müzik Tercihinin Karmaşık Arka Planı”. *Journal of International Social Research*, 7(30), 213-227.
- Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2002). “Youth identity and music”. *Musical identities*, (13), 134-150.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (TDK) Erişim: 3 haziran 2021. <https://sozluk.gov.tr/>.

Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi*. Arkadaş yayınevi: Ankara.

Woodward, K. (1997). Kathryn W. (Ed.). “Motherhood: Identities, meanings and myths”. *Identity and difference*, (s. 239-298). Sage Publications: London.

Yeşilyurt, E. (2020). “Öğretmenin Pusulası: Genel Öğretim İlkeleri”. *Ekev Akademi Dergisi* 24(83), 263-288.

EKLER

1. Görüşme formu
2. Özgeçmiş
3. Etik Kurul Onayı

EK- 1 GÖRÜŞME FORMU

Değerli Müzik Öğretmenlerim;

Ben; Mert Keske, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Lisansüstü eğitim enstitüsü güzel sanatlar eğitimi anabilim dalı müzik öğretmenliği bilim dalının yüksek lisans öğrencisiyim. Danışmanım Dr. Öğrt. üyesi Hüseyin Yılmaz Küçüköncü ile birlikte “Öğrencilerin Müziksel Kimliklerinin Oluşmasında 2018 Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Hedef ve Uygulama Etkinliklerinin Etkileri” adlı tezimi yürütmekteyim.

Müzik eğitimi, okul öncesi eğitim kurumlarında başlar; ilkokul, ortaokul, lise ve yüksek öğrenim kurumlarındaki öğretim ve öğrenim süreçlerinde devam eder. Her konuda olduğu gibi müzik alanında da her bireyin bir müziksel kimliği vardır. Müziksel kimliğin oluşup gelişmesi anne karnında başlar ve ölene kadar devam eder. Diğer bir deyişle yaygın eğitim olarak programsız, örgün eğitim olarak programlı bir biçimde yapılır.

Programlı müzik eğitimi bireylerin; bilişsel alanda işitsel, görsel ve dokunsal algılarının, devinişsel alan becerilerinde psikomotor davranışlarının(seslendirme), duyuşsal alanda ise duygu ve ruhsal/psikolojik algılarının gelişmesine yönelik olarak hedefleri ve kazanımları kapsayan bir bütündür. Müziksel kimlik, dinleme, üretme, seslendirme, tercih etme ve kullanma biçiminde müzik eğitiminin bu bütünsel içeriği çerçevesi içinde oluşur ve gelişir. Okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni, müzik öğretmeni ve öğrenci bu süreçlerin temel elemanlarıdır. Müziksel kimliğin oluşup gelişmesinde, programlar, öğretme ve öğrenme ortamları, öğretim stratejisi yöntem ve teknikleri, materyaller ve öğretmenin müziksel kimliği en önemli unsurlardır. Bu nedenle; hazırlanan görüşme formu, örgün/genel müzik eğitimindeki müziksel kimliğin oluşup gelişmesine ilişkin 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programı ve programın kazanımlarının gerçekleştirilmesine ilişkin kullanılan öğretim/öğrenme ortamları, yapılan etkinlikler ve uygulamalar hakkında durum belirleme; amaçlı olarak hazırlanmıştır.

Sizlerden gelen dönütlerdeki; size ve kurumunuza ait özel bilgiler, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Sizlerden elde edilen veriler, yüksek lisans tezimde bilimsel veri olarak

değerlendirilecektir. Yapılacak çalışmaya, görüşme sorularına vereceğiniz gerçek cevaplarla, gerçekleştireceğiniz katkı için teşekkür ederim. Saygılarımla.

Mert Keske

Kişisel bilgileriniz (Kesinlikle, hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır)

Uygun seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

Eğitim durumunuz :

Lisans () Yüksek Lisans () Doktora/sanatta yeterlilik ()

Mezun olduğunuz üniversite :

Mezun olduğunuz yüksek okul/fakülte: Eğitim Fak. () Konservatuar ()
Güz.San.Fak.()

Mesleki tecrübeniz, çalışma süreniz :

0-5 yıl arası () 5-10 yıl arası () 10-15 yıl arası () 15-25 yıl arası () 25 yıl üzeri ()

Ortaokul müzik öğretmenliğindeki tecrübe süreniz:

0-5 yıl arası () 5-10 yıl arası () 10-15 yıl arası () 15-25 yıl arası () 25 yıl üzeri ()

Bölümünüz :

Ana Bilim Dalımız/ Anasanat Dalımız :

Eğitim fakóltesi mezunu değilseniz, pedagojik formasyon belgeniz var mı?
Evet()Hayır()

Cinsiyet : () Kadın () Erkek

Çalışmakta olduğunuz İl :

Çalışmakta olduğunuz okul türü : () Devlet () Özel

GÖRÜŞME SORULARI

- 1) Müziksel kimlik kavramını nasıl tanımlarsınız?
- 2) Müziksel kimliğin oluşmasını sağlayan etken ve faktörler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 3) Örgün müzik eğitimindeki öğretmenin, öğrencilerin müziksel kimlik gelişimlerine olan etkisi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 4) Yapılandırmacı yaklaşıma göre; “her öğrenci eğitim ve öğretim sürecine, o güne kadarki yaşantısından elde ettiği birikimlerle gelir.” Bu yaklaşıma göre; müziksel kimliği oluşmuş olarak öğretim ortamına gelen öğrencilerin müziksel kimlik gelişimlerine yönelik düzenlenen etkinlikler ve hedef davranış/kazanımların gerçekleşmesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 5) Şu an, uygulamada olan MEB 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programındaki müziksel kimliğin oluşup gelişmesine ilişkin kazanımlar yeterli midir?
A) Evet
B) Hayır
- 6) MEB tarafından hazırlanmış ve Şu an uygulamada olan müzik ders kitaplarının, müziksel kimliğin oluşup gelişmesine ilişkin bilgi, beceri, tutum, tercih, davranış ve kullanımla ilgili kazanımlarının elde edilmesine olan katkısı hakkındaki düşünceleriniz hangi yöndedir?
A) Tamamen katkı sağlamaktadır.
B) Katkısı var.
C) Az düzeyde katkısı var.

- D) Hiç katkısı yok.
- E) Fikrim yok.

7) MEB 2018 müzik dersi öğretim programındaki müziksel kimlik kazanımlarının elde edilmesine yönelik öğretim ve öğrenme ortamı(müzik sınıfı) görev yaptığınız okulda mevcut mu?

- B) Evet
- C) Hayır

8) Müzik sınıfı olarak da adlandırdığımız öğretim ve öğrenme ortamı, 2018 müzik dersi öğretim programının müziksel kimlik kazanımlarının gerçekleşmesi yönünde çalışmakta olduğunuz okulda hangi özelliklere sahiptir?

- A) Tam donanımlı
- B) Yeterli
- C) Yetersiz
- D) Çok yetersiz
- E) Yok

9) Eğer cevabınız “Yok” değilse;

a. Bu öğretim ortamında sahip olduğunuz araç-gereç ve materyaller nelerdir?(Tarih şeridi, çalgı şeridi, şimşek ve flaş kartlar, müzik dinleme araçları, okul gazetesi...)

- A) Bilişsel materyaller
- B) Devinişsel/performans materyalleri
- C) Duyuşsal/dinleme materyalleri
- D) Hepsi
- E) Hiçbiri

b. Bu öğretim ortamında sahip olunan çalgılar nelerdir?

- A) Akustik piyano
- B) Dijital piyano
- C) Elektronik org
- D) Gitar
- E) Keman
- F) Çello
- G) Flüt
- H) Bağlama
- I) Kanun

- J) Ud
- K) Mandolin
- L) Orff ve ritim algıları
- M) Diğer

10) 2018 mzık dersi ğretim programının ve ağdaş mzık eğitiminin kazanımları doğrultusunda, ğrencilerinizde müziksel kimliğin oluşup gelişme süreci için kullandığınız ğretim yöntemleri nelerdir?

11) ğrencilerinizin, ğretim sürecine başlarken müziksel kimlik durumlarını(hazır bulunluşluk düzeylerini) nasıl anlarsınız?

12) Ortaokul müzik ğretmenlerinin kullandığı ğretim yöntemleri, ortam, müziksel kimlikleri ve 2018 müzik dersi ğretim programı kazanımları çerçevesinde; öğrencilerin ğretim sürecindeki müziksel kimlik gelişimlerine olan etki ve katkılarının nasıl belirlenmesi ve takip edilmesi gerektiği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

13) Ortaokul müzik ğretmenlerinin kullandığı ğretim yöntemleri, ortam, müziksel kimlikleri ve 2018 müzik dersi ğretim programı kazanımları çerçevesinde; öğrencilerin ğretim süreci sonundaki müziksel kimlik oluşma ve gelişmelerine ilişkin olarak müziksel kimlik değişimleri nasıl belirlenmelidir?

14) Ortaokul müzik öğretmenleri, öğrencilerin müzik eğitimi konusunda, genel olarak not ile değerlendirirken, onların ğretim sürecindeki müziksel kimlik değişimlerini hangi düzeyde dikkate almalıdır?

- A) Tamamen dikkate almalı.
- B) Ağırlıklı dikkate almalı.
- C) Orta düzeyde dikkate almalı.
- D) Az düzeyde dikkate almalı.
- E) Hiç dikkate almamalı.

Not: Öğrencilerin müziksel kimliklerinin gelişmesiyle ilgili kişisel düşünceleriniz nelerdir?

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Tez Danışmanı

Tez Öğrencisi

Dr. Öğr. Üyesi H. Yılmaz KÜÇÜKÖNCÜ

Mert Keske

EK II- ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim Soyisim :

Doğum Yeri :

Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

İŞ DENEYİMİ

İLETİŞİM

EK- III ETİK KURUL ONAYI

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100198645
Konu : Başvuru İncelenmesi

21.10.2021

Sayın Mert KESKE

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2021-YÖNP-0740 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 14.10.2021 tarih ve 18/19 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:19- Mert KESKE'nin sorumlu yürütücülüğünü yaptığı “Öğrencilerin Müziksel Kimliklerinin Oluşmasında 2018 Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Hedef ve Uygulama Etkinliklerinin Etkileri” başlıklı araştırmasının, ilgili kurumun izninin alınması ve Bilimsel Araştırmalar Etik Kuruluna sunulması koşulu ile Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.